

СВЕТОСЛАВ ДИАМАНДИЕВ

**ДАТИТЕ НА
ВЪЗЦАРЯВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ
ДО УМОР**

**ПРИВЪРЗВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ
ЦИКЛОВ КАЛЕНДАР КЪМ
ХРИСТИЯНСКИЯ КАЛЕНДАР**

**Стара Загора
2006 г.**

АНОТАЦИЯ

Крайните резултати от представеното изследване биха заинтригували много любознателни българи, но естеството му може да бъде по-скоро предмет на изучаване от историци, студенти и научни работници. Окончателното определяне на годините на възцаряване и сроковете на властване на българските канове до Умор е едно крупно предизвикателство за водещите авторитети в българската историография и те вероятно ще потърсят диалога за неговото официализиране, преди обществото на компетентните, но непрофесионални историци да им наложи това.

Установеното привързване на Българския циклов календар с календара на ромеите - Индиктиона и с Християнския календар, позволява вярно разчитане на загадките на историята, свързани с дати на събития най-вече до времето на християнизацията ни и пълноценното използване на първия като един архаичен инструмент. Но във всички случаи това е успех на човешкото познание и като такъв, трябва да бъде обект на интереси на търсеция дух.

**ДАТИТЕ НА ВЪЗЦАРЯВАНЕ НА
БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ ДО УМОР
ПРИВЪРЗВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦИКЛОВ КАЛЕНДАР КЪМ
ХРИСТИЯНСКИЯ КАЛЕНДАР**

монография

Автор: Светослав Диамандиев

Предпечат: „Кота Дизайн”, тел. 042/ 60 09 11

Печат: „Кота Принт”, тел. 042/ 63 40 82

Стара Загора

ISBN-10: 954-305-176-3

ISBN-13: 978-954-305-176-2

СЪЩЕСТВЕНИ ДОПЪЛНЕНИЯ КЪМ ПРОЧИТА НА ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ - НАЙ-ЗНАЧИМАТА БЪЛГАРСКА ХРОНОГРАФИЯ

По-долу се представя една работа, която ако няма претенциите за професионален изследователски труд, може би ще задоволи известни очаквания с някои логически постройки и оригинални изводи. Тя може да бъде интересна за всеки българин, който се интересува от тъмните кътчета на нашата историография и е бил запознат предварително с Именника на българските канове и с прочита му от Петър Добрев. Следва да добавя, че тук има място известно развитие на работата ми спрямо публикациите на части от нея във в-к “Народен будител” бр. 2/2004 г. и в Известия на “Българска орда” кн.1/2005 г., един по-нюансиран подход при решаването на някои проблеми и нов поглед върху теми, свързани с хронологизирането на българските канове до Умор. Втората част е посветена на привързването на Българския Циклов Дванадесет Годишен Календар (БЦДГК или БЦК) /за използваните съкращения виж в края на студията/ с Гръцкия Циклов Петнадесет Годишен Календар (ГЦПГК или ИНДИКТИОНА) и с Християнския линеен календар.

Историческите познания, както и познанията въобще, се възприемат от хората чрез доверието към авторите. И за да не се допуска авторитетите да монополизират общественото знание, трябва да сме благосклонни към различното мнение.

В книгата си “ЦАРСТВЕНИК НА БЪЛГАРСКОТО ДОСТОЛЕПИЕ” издадена през 1998 г., Петър Добрев “прочете” Именника на българските канове и намери верните стойности на неизвестните в уравнението на българските летописци. Настоящата разработка се осмисля от мълчаливото пренебрежение, с което се отнася историческата гилдия към изключителните резултати от труда на този автор, както и от някои съществени допълнения към тези резултати.

В текста на трите екземпляра от Именника, които са известни на историческата наука, в общия случай са изброени имената на българските владетели от Авитохол до Умор включително, като за всеки един, са посочени “годините му” /периода на участие във властта, освен за Авитохол и Ирник/, родът му и “годината му” /година на възшествие/. В книгата си Петър Добрев дава следния превод на известната

ЧАСТ ОТ ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ на съвременен български език

Авитохол живя 300 години. А родът му бе Дуло. Годината му ДИЛОМ ТВИРЕМ.
Ирник живя 150 години. Родът му бе Дуло. Годината му ДИЛОМ ТВИРЕМ.
Гостун - този бе наместник. Родът му Ерми. Годината му ДОХС ТВИРЕМ.
Коурт държа 60 години. Родът му Дуло. Годината му ШЕГОР ВЕЧЕМ.
Безмер - три години. Родът му Дуло. Годината му ШЕГОР ВЕЧЕМ.
Тези 5 князе царуваха 515 години от другата страна на Дунава с остригани глави. А след това дойде Исперих от тази страна на Дунава, както е и досега.
Исперих - шестдесет и една година. Родът му Дуло. Годината му ВЕРЕНИ АЛЕМ.
Тервел - 21 години. Родът му Дуло. Годината му ТЕКУ ЧИТЕМ.
Твирем - 28 години. Родът му Дуло. Годината му ДВАН ШЕХТЕМ.
Севар - 15 години. Родът му Дуло. Годината му ТОХ АЛТОМ.

Кормисош - 17 години. А родът му бе Вокил. Годината му ШЕГОР ТВИРЕМ. Този княз измени родът Дулов, сиреч вихтун.

Винех - 7 години. Родът му Вокил. Годината му ИМЕНШЕГОР АЛЕМ.

Телец - три години. Родът му Угаин. А годината му СОМОР АЛТЕМ.

Умор - 40 дни. Родът му Вокил. Годината му ДИЛОМ ТУТОМ.

Бележка: П.Добрев сочи, че основа на горният текст е първият намерен през 19 век от руския учен Попов текст на Именника. Промяна спрямо публикувания на стр. 28 на “Царственика на българското достолепие” текст на Именника на съвременен български език има само в допълнените 2 (две) “години” на Гостун, които са записани тук, както ги дават проф.П.Петров и проф. В.Гюзелев.(ПП,ГВ)

Поради спецификата на очевидно ползвания от летописците Български циклов дванадесетгодишен календар, в Именника са указани “годинИте” на съответния кан, за да се ориентира читателят за действителния интервал от време между ограничаващите царуването му негова “годинаА” и тази на следващия в хронологията кан. При Аспарух, Тервел, и Телец разчитането на текстовете среща затруднения, които ще бъдат обяснени по-долу.

В Именника е определен периода до Аспарух на 515 години, но втория период, както и пълният времеви обхват на хронографа не се съдържат в очевидно непълно съхранения му текст.

Прочитът, който ще коментирам, е протекъл, както обяснява авторът П.Добрев, на два етапа: първо - превод на календарните термини използвани в Именника след прозрението, че тези термини са от древния БЪЛГАРСКИ циклов дванадесет годишен календар, който няма терминологически нищо общо с тюркски, монголски или други източни календари и второ - дешифриране на дати и определяне на срокове въз основа на превода и познанието за този календар. С тази постановка, авторът Петър Добрев, очевидно приема БЦДГК с известната на запознатите негова характеристика, като конструктивна база на Именника на българските канове.

П. Добрев изразява убеждението, че ПЕРЕВОДАЧИТЕ НА ИМЕННИКА ОТ БЪЛГАРСКИ “на въведения нов български език”/??/ НЕ СА ПРЕВЕЛИ КАЛЕНДАРНИТЕ ТЕРМИНИ НА ЕЗИКА НА КИРИЛ И МЕТОДИЙ И СА ГИ ОСТАВИЛИ БУКВАЛНО КАКТО СА В ОРИГИНАЛА. Това вероятно е израз на уважение към прабългарския календар, а според мене е резултат от едно непознаване на езика на авторите му, видно най-малко и от сливането на имената на годините и месеците в текста на Именника и оставянето и на българската дума „вихтун” не преведена в текста, посветен на Кормисош. Да не забравяме, че преводите и известните преписи от тях са направени стотици години след създаването на оригиналния Именник, който може би се е загубил. (Някак не ми изглежда разбираемо и обяснимо, да няма запазени оригинали от български исторически книжници, а да са съхранени някак си случайно само преписи от преводи?) За разлика от всички други чужди и български тълкуватели на Именника, П. Добрев приема напълно основателно, че българският език на хронистите, участвали в създаването на този неимоверно значим за историята ни документ, има своя лингвистична база в ирано-памирските, а не в тюркските езици. Правилността на това предположение се доказва от верността на превода на тези термини, направен от П. Добрев и в крайна сметка от успешния “прочит” на Именника. Не мога да подмина обстоятелството, че „официалната” българската историография не посмява да игнорира Именника като исторически документ, но поради неспособността си да го дешифрира, пренебрегва значението му за

историята на БЪЛГАРИЯ, неговата пълна историческа достоверност и успеха на Петър Добрев при разчитането му.

Като важен елемент на третираната методика, е разкрития от П.Добрев начин на закръгляния на „годините”, практикуван от авторите на Именника. Например 3 г. и 6 м. са закръгляни на 4 г., а 3 г. и 5 м. - на 3 години.

Как е протекло самото дешифриране на Именника от Петър Добрев мога само да предполагам, но с изчислените дати и периоди от царуването на канове той запълва пропуски в намерените в Русия преписи от преводи на този Именник. Разполагането на канове от Авитохол до възшествието на Аспарух в един хронологичен ред е безпроблемно, като се спазват точно данните от хронографа, но по-далече не може да се отиде защото в неговите, на Аспарух, 61 години очевидно са включени заедно с канския му период и годините на съвладетелството с баща му Кубрат и с брат му Безмер, които не са разграничени. Възшествието на Аспарух е точно установено в текста - на 515-тата година от началото на Именника. Поради това беше невъзможно да се определи кога Аспарух е предал короната на сина си Тервел. Годините на посочените канове прецизно се вметват в 515 г. без три месеца до споменатата година „верени” на Аспарух, видно от таблицата /виж приложение1/.

НАЧАЛЕН ПЕРИОД ОТ ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ

Табл. 1-1

данни от Именника			ред на години	резултати от изчисления	
име на кана	"година" по БЦДГК на възцаряване	"години" царуване		"години"	години от Авитохол
1	2	3	4	5	6
Авитохол	диплом твирем (год. 6-та, мес.4-ти)	300	*	300	0
Ирник	диплом твирем (год. 6-та, мес.4-ти)	150	*	150	300
Гостун	дохс твирем (год.12-та, м. 4-ти)	2	*	2;1	450
Кубрат	шегор вечем (год. 2-ра, м. 5-ти)	60	*	60	452;1
Безмер	шегор вечем (год. 2-ра, м. 5-ти)	3	*	2;8	512;1
Аспарух	верени адем (год. 5-та, м. 1-ви)	61	*		514;9

Изграждането на таблицата свършва до тук поради липса на еднозначни указания. Не беше възможно да се ползва друга датировка освен годините след Авитохол, поради липса на база. Таблицата е изградена като: „годините” в кол. 5 са изчислени от годините по БЦДГК посочени в Именника (между „шегор вечем” на Безмер и „верени адем” на Аспарух са 2 г. и 8 м., но не 14 г. и 8 м. поради посочените 3 „години” на Безмер в кол.3); „годината” от Авитохол на кой да е кан (напр. на Аспарух), се изчислява като сума от

„годината” на предходния владетел, (в случая Безмер), която е 512-та година и 1-ви месец от кол. 6 и изчислените му години от кол. 5, които са 2 г. и 8 м. Данните в колона 6 показват годините от Авитохол с натрупване. Годините и месеците са разделени с точка-запетая.

Понеже в Именника не е посочена продължителността на втория му период (след царуването на Безмер), се предприе и подреждане на канове от Умор до Севар.

Празнотата между Телец и Умор се обяснява с най-вероятното нежелание на хронистите да включат пределно добре известните им канове, низвергнати по различни причини от великите боили, което е световна практика. Несъмнено първият е Сабин и след него може би Паган, („Сабин избягал в крепостта Месемврия и преминал към императора. А българите си поставили друг господар на име Паган.” (Петър Петров – „Извори” стр. 15), който е властвал вероятно над България след смъртта на Телец до възшествието на Умор. С горната податка се цитира Теофан Изповедник, който е също автор на текста, записан от проф.Г. Бакалов (БГ „История...” стр.196): “След това (бляството на Сабин-б.м.) боиладите се събрали на събор (kombenton) и избрали за кан Умор”. Интервалът от време отразен в Именника между възшествието на Телец - „сомор алтом” и това на Умор- „дилом тутом” е 4 г. и 2 м., което може да бъде евентуално плюс 12 или 24 или прочие число кратно на 12 години. В „Хрониките” на Теофан Изповедник (ПШ,ГВ - стр.91) се сочи, че злополучната битка на Телец с византийците, довела до преврата и погубването му, е станала на 30 юни и 1-ви индикт. Не може да се допусне увеличаване на периода между възшествията на Телец и Умор с един или повече пълни календарни цикли, поради достатъчно гръцки свидетелства, че „годината” на Телец и „годината” на Умор са в рамките на 4 години. Съпадението на датите от хрониките на византийците като 1-ви и 3-ти индикт, а от Именника като „дван” (по изчисление) и „дилом”, които са свързани с обсъжданите събития, би се повтаряло по същия начин на всеки 60 г. На основание на изложеното и други податки се прави изводът, че между възцаряването, съответно смъртта на Телец и възшествието на Умор има точно 4 г. и 2 м., съотв. 1 г. и 7 м. Тази продължителност отговаря като интервал на записаното в Именника за Телец „три години”, тъй като според посоченото дешифриране от П. Добрев, тези 3 години могат да бъдат между 2 години и 6 месеца и 3 години и 5 месеца. И наистина между индикт 14 (760 година), в дванадесетия месец,(между 22 ноември и 21 декември) и „30 юни първи индикт” (763 година, която е дата на загубената от Телец битка от Константин V - непосредствено предхождаща смъртта на кана) има най-малко 2 години, 6 месеца и 8 дена, т.е. царуването на Телец е продължило най-малко 2 години и 7 месеца.

Както се знае, П. Добрев лансира тезата, че периодът обхванат от Именника е точно 600 години. Тогава от „Дилом твирем” на Авитохол до крайната дата на Именника- (след пълни 600 години), следва да попаднем отново в „Дилом твирем”, а това е дата с 2 месеца по-късна от датата на възцаряването на Умор, която е посочена в Именника с година „дилом”- шеста, месец „тутом”- втори. Категорично приемам прозрението на П. Добрев, че българските хронисти са натъкмили с фамозните 40 дни, срока на Именника от 600 години. По-долу се обосновава третирането на 40-те дни на Умор като 2 месеца. А 600 г. са ПЕТДЕСЕТ ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ НА ИЗМИНАЛИТЕ 12 ГОДИШНИ ЦИКЛИ ОТ ВЪЗКАЧВАНЕТО НА АВИТОХОЛ НА КАНСКИЯ ПРЕСТОЛ НА БЪЛГАРИТЕ. За онези времена този празник е носил сакралния смисъл на Мойсеев закон и е било традиция, според която юбиларът на 50 години поглежда живота в очите и прави своята

равносметка, потопен в чувството за нужда от добри дела, като да прощава дълговете на длъжниците си и освобождава робите си.

След направеното вече уточняване на годините между възшествието на Телец и Умор на 4 г. и 2 м., подреждането на кановете и „годините им” между „годината” на последния кан Умор и „годината” на Севар се осъществи без затруднение, тъй като всички междинни владетели са прецизно подредени в Именника. Горното, заедно с времето на царуването на Умор от 2 месеца, е прегледно показано в следващата таблица /виж приложение 2/.

КРАЕН ПЕРИОД от ИМЕННИКА на БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ

табл. 1-2

от УМОР до СЕВАР
от данни в Именника и византийските хроники.

данни от Именника			ред на години	резултати от изчисления	
име на кана	"година" по БЦДГК	"години"		"години"	год. дата от Севар
1	2	3	4	5	6
Севар	тох алтом (год. 10-та, м. 12-ти)	15	*		0
			*	15;4	
Кормисош	шегор твирем (год. 2-ра, м. 4-ти)	17	*		15;4
			*	16;9	
Винех	именшегор алем (год. 7-ма, м. 1-ви)	7	*		32;1
			*	6;11	
Телец	сомор алтом (год. 1-ва, м. 12-ти)	3	*		39;0
			*	2;7	
неизвестни	(от хрониките (год.4-та, м. 7-ми)		*		41;7
			*	1;7	
Умор	диллом тутом (год. 6-та, м.2-ри)	40 дни	*		43;2
			*	2 месеца	43;4

За изчисляването на периода се използва годината на възшествието на Севар като репер. Очевидно годините в кол. 6 са с натрупване. При периоди от време сумата от 12 пълни месеца прави една година, а при датиране, числото 12 показва последния месец от годината.

ПО НАЧИНА НА ОЗНАЧАВАНЕ НА ГОДИШНИТЕ ДАТИ в Именника САМО ПО БЪЛГАРСКИЯ ЦИКЛОВ КАЛЕНДАР, СТАВА ЯСНО, ЧЕ НЕ Е ползван ОСНОВЕН РЕПЕР, какъвто е Сътворението на света да речем. ИЗКЛЮЧЕНО Е ДРЕВНИТЕ БЪЛГАРСКИ АСТРОНОМИ И ЛЕТОБРОЙЦИ ДА НЕ СА РАЗПОЛАГАЛИ С ТАКАВА ИЗНАЧАЛНА ИЗМЕРИТЕЛНА БАЗА. Но така или иначе, ПЪРВАТА ДАТА НА ИМЕННИКА НЕ Е УТОЧНЕНА СПРЯМО НЯКАКВО НАЧАЛО, СЛЕДОВАТЕЛНО НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ ФИКСИРАНА ВЪВ ВРЕМЕТО НИТО ЕДНА ДАТА, ОПРЕДЕЛЕНА В НЕГО ЧРЕЗ ЦИКЛОВИЯ КАЛЕНДАР. За това няма друго обяснение, освен че НЕДОСТИГАЩИТЕ ДАННИ СА БИЛИ ИЗПУСНАТИ ПРИ ПРЕВОДА И ПРЕПИСИТЕ И НЕ СА ДОСТИГНАЛИ ПО ДРУГИ ПЪТИЩА ДО НАС. Или че съзнателно са загубени.

Този вътрешен недостатък на Именника, е основание за П. Добрев да пише, едва ли не оправдавайки същия: „Отбелязаните в Именника срокове на царуване удивително точно хармонизират с данните от византийските и латински хроники, съставени на база на християнското летоброене. Защото когато се ползва само цикловия кръг без допълнителни средства за пресмятане, възникват след време твърде сериозни грешки и забърквания при определяне на сроковете на царуване, които идват от това, че едни и същи имена на години - ШЕГОР, ДИЛОМ и пр. се отнасят за множество различни точки във времето.” Този цитат доказва твърдението, че годините на възцаряване на канове в документа не са датирани спрямо начален репер, поради което чрез указания в Именника срокове на властване те се подпират взаимно, но като цяло ПЕРИОДЪТ НА ИМЕННИКА ПЛУВА ВЪВ ВРЕМЕТО.

С прогласената в Константинопол „Цариградска ера 5508” се привързва теоретично гръцкото летоброене с Християнската календарна система. Както вече беше обсъждано, византийските хроники определят годината на Телец и тази на Умор по гръцкия 15 годишен циклов календар като индикти, а допълнително историята ни дава и Християнски дати за тези събития. Така индикт 3 на Умор получава християнската 765 г., въз основа на което „годините” на българските канове от Именника могат да бъдат датирани по Християнската календарна система според взаимните им отстояния, указани в него. Това е целесъобразно поради днешните ни представи и познания за историческите събития от онази епоха и тяхното разположение във времето.

За да хронологираме всички канове в целия срок на Именника след като са подредени владетелите в двата гранични периода от Авитохол до Аспарух (514 г. 9 м.) и от Умор до Севар (43 г. 4 м.), остава да се подредят по време на управление Аспарух, Тервел и Гвирем, за което няма категорични данни в самия документ. Тази подредба може да се извърши във функция от уточнената продължителност на целия период на Именника, с която е работено при дешифрирането му, а това значи да се реши проблема за пълното времетраене на събитията от Именника. Някои автори, и особено проф. М. Москов, защитават упорито тезата, че цялата продължителност на Именника е 612 години. При неоспоримото финално датирание на Именника в 765 г. и ако приемем времеобхвата му според М. Москов от 612 години, следва да положим усилия да подредим увеличения период от време между „Верени” на Аспарух и „Тох” на Севар, тъй като двата крайни периода са вече прецизно подредени. Т.е. да се изтласка назад във времето първия период с 12 години. При пълен срок на Именника от 600 г., „средният период” между Аспарух и Севар ще е 41 година и 11 месеца, а от Аспарух до края на Именника стават 85 г. и 3 м. При версията на проф. Москов би следвало „Верени” на Аспарух да бъде на 97 години и 3 месеца от края на Именника, при което Кубрат би следвало да е починал 12 г. по-рано, т.е. в 665 г. след Хр., което противоречи на посоченото в „Хрониките” на Теофан Изповедник (ГИБИ III, стр. 261-264), където се казва съвсем определено: „През годините на Константин, който управлявал на запад, Кробат, господарят на казаната България и на котрагите, завършил живота си”. В „История на българската държава и право. Извори”, изд. “Албатрос” 1996 г., стр. 12 съставителите - професор П. Петров и доц. Г. Петрова допълват цитата с уточняването, че се отнася до Константин IV Погонат, който както е съвсем сигурно за византийските императори, е управлявал Византия между 668 и 685 година, т.е. при варианта Москов кончината на Кубрат е извън времето на Константин IV. Някои опоненти биха искали да

заменят името на посочения от Теофан византийския император Константин с Константин (641-668). Отново да доказваме собствени тези с грешки на хронистите!

Второто доказателство за царуването на Кубрат между 617 и 677 г. сл. Хр. е сведението на патриарх Никифор в Кратката му хроника (ГИБИ III, с.294), съгласно което Кубрат въстанал срещу хагана на аварите и изгонил войската му от СВОЯТА ЗЕМЯ. Което впрочем е едно авторитетно признание на хрониста за продължителното притежание от българите на земите северно и северозападно от Кавказ. След успеха на въстанието, Кубрат „отправил пратеници при Ираклий и сключил с него мир”, който много вероятно е бил спешно необходим на младия владетел. Ако тезата на проф. Москов беше основателна, това би могло да стане в 605 г.- годината на въстанието, или най-много година-две след нея, но не и 5 години след изгонването на аварите, тъй като Ираклий е император между 610 и 641 г. Горните неоспорими свидетелства и най-вече Именникът на българските канове, доказват убедително, че версията за времепродължителност на Именника от 612 г. не издържа историческата проверка. **БЪЛГАРСКАТА ВЛАСТ СЪЩЕСТВУВА В ЕВРОПА до 765 г. сл. Хр. точно 600 години.**

Тук е място да се разясни практиката на съвладетелство ползвана от рода Дуло. В този смисъл проф. Моско Москов разкрива, че “При съставянето на Именника е било прието годините на второто владичество /съвладетелство/ да бъдат отчитани заедно с годините на самостоятелното „кануване”, което Петър Добрев допуска за Аспарух, Тервел и Твирем, а в настоящия коментар се възприема само за Аспарух и Твирем. П. Добрев се съмнява да е възможно владетелство на Аспарух в продължение на 61 години. Не мисля, че неговите мотиви ни дават основание да пренебрегнем единния стил на авторите на Именника и да отхвърлим свидетелството им, че записаните на Аспарух 61 години са наистина години на съвладетелство с Кубрат и Безмер и самостоятелно управление на България след 515-та година от началото на Именника. Имам вътрешно убеждение, че Великият кан Кубрат е учредил едновременно на пълнолетните си синове съвладетелство с права над части от различните български племена и в т.ч. на Аспарух над уногундурите. В стратегическата обстановка от онова време такава съвладетелство е било задължително от династични съображения и за съхранението на България. След смъртта на Кубрат естественият правопреемник на властта е първородния (според Теофан и Никифор) принц Бат Баян - Безмер, което е най-простото обяснение да бъде посочен той в Именника като кан след Кубрат, а не Аспарух. В обобщение се разбира, че Аспарух и Безмер са били съвладетели на Кубрат, а след смъртта му, Аспарух е останал съвладетел на новия кан Бат Баян, когото заменя на канския престол след като последният е загубил суверенитета си от хазарите. Съвладетелството и царуването на Аспарух не следва да се третира като „непрекъснато царуване” (вж. Д.П.), а да се формулира като **УЧАСТИЕ ВЪВ ВЛАСТТА**. В случая с Аспарух - 61 години.

Като съществено условие за решаване на проблема е безкомпромисното убеждение, че записаното в Именника е абсолютно вярно и задължително за разчитането му. Това значи, че „годините” на Аспарух - 61 са години на участие във върховната власт - съвластие и канска власт, че „Теку” е седма година в календарния цикъл на българите /доказано от П.Добрев/ и година на възшествие на Тервел на канския престол, както и че Твирем е реален кан с реални и верни данни, указани в Именника и записани по един начин, който не дава никакви основания за жонглиране с тях или пренебрегването им.

В следващата таблица се представят варианти на възможно подреждане на годините на властване на Аспарух, Тервел и Твирем, въз основа на извършеното до тук и изложените разсъждения /виж приложение 3/.

ТАБЛИЦА НА ВАРИАНТИТЕ

Табл. 1-3

име на кана	год. по БЦДГК на възшествие	в а р и а н т и					
		1 - ви		2 - ри		3 - ти	
		дата от Авит./Хр.к.	години	дата от Авит./Хр.к.	години	дата от Авит./Хр.к.	години
1	2	3	4	5	6	7	8
Аспарух	"верени алам" съвладетелство кански период общо "години"	514;9/680;1	58;10 2;2 61	514;9/680;1	46;10 14;2 61	514;9/680;1	46;10 14;2 61
Тервел	"теку читем" съвладетелство кански период общо "години"	516;11/682;3	21 ;3 21 ;3	528;11/694;3	12;0 9;3 21 ;3	528;11/694;3	21;3 21;3
Твирем	"дван шехтем" съвладетелство кански период общо "години"	538;2/703;6	9;3 18;6 27;9	538;2/703;6	9;3 18;6 27;9	550;2/715;6	21;3 6;6 27;9
Севар	„тох алтом”	556;8/721;12		556;8/721;12		556;8/721;12	

При периоди от време сумата от 12 пълни месеца прави една година, а при датиране, числото 12 показва последния месец от годината.

Независимо от обстоятелството, че анализа на привързването на БЦДГК с Християнския календар се разглежда във втората част на статията, годините на възшествие на канове в горната таблица са датирани и по Християнската ера за удобство на читателя, когато съпоставя датите от различните варианти с известните от историята за този период дати. Въз основа на извършеното се определиха християнските "години" на Севар от финалната дата на Именника и продължителността на Крайния период (765-та г. и 4-ти месец минус 43 години и 4 мес.= 721-ва г. и 12-ти месец) и на Аспарух от финалната дата на Именника и изчислената продължителност на средния период (765;4 - 43;4 - 41;11 = 680;1), които намират място в таблицата.

При разглеждането на повече или по-малко вероятните 3 варианта на подреждането на тримата владетели - Аспарух, Тервел и Твирем, се вземат предвид категорично известните от историографията няколко ограничителни дати, от които 700-та г. сл. Хр., през която Тервел е бил вече кан на България (Зигеберт) и военната намеса на Тервел през 705 г. в полза на Юстиниан II Ринотмет (БГ и др. "История на българите").

По метода на елиминирането най-напред отпада вариант 1-ви, когато Тервел се възцарява в „теку” - 682 г. и може да е кан до 703 г., поради противоречие с по-горе посочената кампания в 705 г.и още: Теофан Изповедник съобщава, че през 708 г. „Юстиниан II нарушил договора с България и потеглил срещу българите и Тервел” (ПП „Тервел” стр.19). Вторият вариант, при който Тервел предава властта в „дван” - 703 г., е

неприемлив поради същата причина (през 705 г. Тервел вече не е кан). Не се разглежда въобще варианта, при който Тервел става кан през „теку“ в 706 г.

Няма съмнение, вариант 3-ти е верният и отговарящ на всички исторически проверки. Би било окуражително да прибавя тук и данните на поп Йовчо събирани от незнани източници, според които Аспарух е влязъл като съвладетел във върховната власт, както сочи Йордан Вълчев (ВЙ стр.129) през 632 г. сл. Хр., което е съвсем близко до 634 година според сведенията от Именника. Ще ми се да се опитам да обора всеобщото впечатление, че Тервел е продължавал да води държавните дела на България и след 715 г., което се мотивира с изключителния успех на българската войска във византийско-арабската война през 716-719 г. и успешния договор, подписан през 716 г. с Теодосий III. Както установява проф. В. Бешевлиев, след обстоен анализ на тези събития, във византийски и европейски хроники не се споменава името на Тервел след 715 г. По този проблем Именника е категоричен. Успешният кан, който е продължил делото на Аспарух и Тервел е Твирем - един блестящ Дуло. В тон на обективност следва да посоча податката на Зигеберг относно възцаряването на Тервел уж в 700 г.,но много автори и в това число проф. В. Златарски пренебрегват тази податка, а други твърдят, че свидетелството на Зигеберт посочва 700 г. като една от годините на властване на Тервел, а не като година на възцаряване.

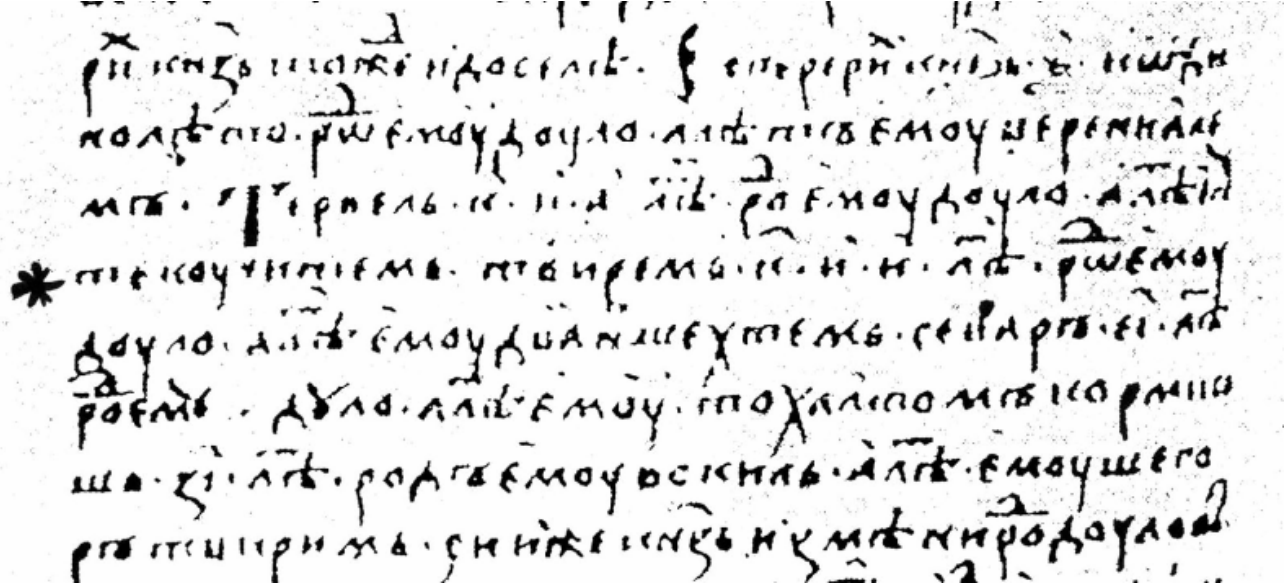
За „година“ на Аспарух е посочена очевидно годината когато той е заел канския трон, освободен от Бат Баян, след като последния станал васал на хазарите. Естествено е следващият наследник на Кубрат да оглави държавата. Това прави и вождът на уногундурите, тъй като останалите братя са потърсили вече късмета си по света. Но възшествието на Аспарух няма по същество нищо общо както с набезите на неговите войски във византийските земи над и под Дунава, така и с битката и договора му с Константин IV Погонат, който е бил подписан според проф. Г. Бакалов вероятно през 681 г. по Хр. календар. (БГ „История...“ стр.185) Тази година има още по-малко общо със създаването на някаква новопръкнала се митична поддунавска Аспарухова България. “Верени” на Аспарух е годината на неговото възшествие в качеството му на КАН, която съответства исторически на държавната необходимост на България да има приемник на канската власт, след като Безмер загубва символите на същата с подчинението си на хазарите. За пълноценното упражняване на властта си, новият кан на България Аспарух, не се е нуждаел от ничие признание, защото силата и авторитета на тази власт той е носел с гените си на Дуло, наследник на трона на Кубрат и мощта на Старата Велика България. Така че Верени алам не е нищо друго освен „годината” на Аспарух, т.е. годината на възцаряването му като пълновластен кан на България

Прави впечатление, че в Московския и Уваровия препис от екземплярите на Именника името на Тервел е написано с голяма буква. Това не може да бъде случайно. Покрай другите обяснения за ролята, която е изиграл Тервел за стабилизирането на българската власт в новозавоюваните земи от двете страни на Дунава, следва да отбележим и голямото значение на дадената му от Юстиниан II титла „кесар”, което поставя неговата държава, макар и за кратък период, в равностойно положение на Византия. Струва си да добавим, че вероятно именно Тервел е установил столицата на България, респективно символите на властта под Дунава и с това е заслужил благодарността на потомците създали Именника. Това, разбира се, са предположения.

В екземпляра на Именника, ползван от Петър Добрев, същият от който е и факсимилето публикувано в История на българите (БГ „История...“ стр.193), и от което

факсимиле е отпечатана част по-долу, след Тервел е посочен владетелят „Твирем”, който до този момент не се споменава в хрониките. Ако Петър Мутафчиев пише (МП „История...” стр.155), че следващият след Тервел кан е с неизвестно име, други говорят, че няма такъв кан по това време, или че има няколко неизвестни канове.

В „История на Българите”, издадена през 2003 г. проф. Г.Бакалов и Пламен Павлов публикуват на стр. 193 факсимилето на Именника, част от което се вижда тук:

Факсимиле на част от Именника на кановете

Преводът на текста, отнасящ се до кановете Тервел и Твирем гласи:

Тервел - 21 години. Родът му Дуло. Годината му

- **теку читем . Твирем - 28 години. Родът му Дуло. Годината му дван шехтем.**

Други историци си позволяват да фалшифицират Именника, като публикуват извадка от същия, в която изписват думата “Твирем” - слята с предхождащата “текучитем” в стремежа си да убедят читателя, че “твирем” не може да е име на кан, макар и изписано в стила на останалите свидетелства.

Като връх в „свободното” възприемане на Именника може да се посочи текст от “История на българите”, (БГ „История.....” стр. 192), който гласи: “Според “Именника” след смъртта на Тервел управляват трима канове, чиито имена в оригинала не се четат, освен че вторият управлява 28 години.” В същия труд и само на следващата страница е отпечатано цитираното вече факсимиле. Читателят вижда в приложената част от факсимилето на Именника отлично в реда означен в лявото поле със звезда очевидния интервал между думите „текоучитемъ” и следващата „твиремъ”, както и точката помежду им.

Нима читателят намира и най-малко основание да приеме като възможно горното твърдение!?

Впрочем П. Добрев не изключва съществуването на този кан, но предполага единствено да е син на Тервел.

При прочита на Именника Петър Добрев превежда българската дума „твирем”, отнасяща се за бройните месеци, като „четвърти”. Това дава основание да се възприеме името на наследника на Тервел като Четвърти по подобие на Първан, Друган (други -

втори), Трою и Петкан (Петко). Не ще съмнение, така преведено името е едно указание, че този съвладетел на Тервел е четвърти в нещо. За настоящата студия Твирем е историческа личност, най-вероятно четвърти син на Аспарух, и неговата година на встъпване на престола като пълновластен кан е „Дван”. Както и при Аспарух, с „годините” на Твирем - 28, е посочен пълния срок на участието му във върховната власт - като съвладетел на Тервел, и като Първи владетел над Тервеловото наследство. Според посочените в Именника дати, съвладетелството на Тервел с Твирем е учредено в годината на възшествието на Тервел. Логично е Тервел да е поискал от великите боили съвладетелството на брат си, за съуправлението на северните земи до Днепър, което е било до това време грижа на баща им.

След като се убедихме колко точно е бил създаден Именника, не можем да правим никакъв компромис с годината на възцаряване на Тервел. В ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ НЯМА ГРЕШКИ И ОТКЛОНЕНИЯ ОТ ИЗВЕСТНАТА НА АВТОРИТЕ МУ ИСТИНА. Всички посочени в него дати са точни и той е солиден като таблицата за умножение.

В обобщение на изложените разсъждения могат да се направят следните изводи:

-Аспарух, възшествал през 680 г. месец първи, е кан на България 14 години и 2 месеца до 694 г. месец трети, след като е бил заедно с брат си Бат Баян (Безмер) съвладетел на Кубрат, и след кончината на Кубрат - на новия кан Безмер, общо 46 години и 10 месеца между 633 и 680 г.

-Тервел възшества през 694 г. месец трети и през целия си 21-годишен период до 715 година месец шести е в съвладетелство с брат си Твирем.

-Твирем, след съвластие с брат си Тервел, в продължение на 21 години и три месеца, приема наследството от Тервел през м. шести на 715 г. и управлява България като кан 6 години и 6 месеца.

Следва таблица за житейските дати по Християнския календар на владетелите Дуло от дядото Кубрат, бащата Аспарух и синовете Тервел и Твирем.

Табл. 1-4

за житейските дати на	КУБРАТ	АСПАРУХ	ТЕРВЕЛ	ТВИРЕМ
с ъ б и т и е	г о д и ш н и д а т и с л е д Х р и с т а			
рождена дата	до 597			
рождена дата		до 613		
възшествие - мин. 20 годишен	617;5			
съвладетел - мин. 20 годишен		633		
предаване на властта	677;5			
възшествие		680;1		
предаване на властта		694;3		
възшествие			694;3	
съвладетелство				694;3
предаване на властта			715;6	
възшествие				715;6
предаване на властта				722;12

При периоди от време сумата от 12 пълни месеца прави една година, а при датиране, числото 12 показва последния месец от годината.

Както се разбира, разчитането на Именника според посочените в него данни и третирането им тук, не води до житейски невъзможни следствия.

Знае се, че записаните в Именника „години“ след името на кана, са срок на участие във властта („годините му“), а само в случаите с митичните наши първи вождове-Авитохол и Ирник, те са „продължителност на живота им“ (което впрочем е изрично указано в текста на Именника на съвременен български език - горе, стр.5). Тези периоди са изразени с години и месеци. Единствено в текста за Умор са използвани за периода на кануването му до края на 600 годишния период дни. Нещо повече, ако месецът ТУТОМ е преведен от П. Добрев като ВТОРИ МЕСЕЦ, а летописецът е искал да ни отпрати с добавката от 40 дни към последна дата на Именника – „Дилом твирем“ - т.е. година Змия, четвърти месец, е било достатъчно той да запише за „годините му“ след името Умор: „два месеца“, тъй като месеците присъстват във всички дати в Именника. Да, но авторите на този уникален летопис са използвали по изключение дни и то точно „40 дни“. Това на пръв поглед е необичайно, но неговия смисъл се разкрива по-долу.

Анализът на записаното в Именника внушава, че Умор не е завършил царуването си на датата „Дилом тутом“ плюс 40 дни, както е изписано в Именника, защото ако тази дата не беше търсена и не беше разположена в периода на властването му, Именникът щеше да завърши след Умор с текста (в стила на летописа): „Токту. Родът му ... Годината му(на възцаряване)Дилом Твирем.“ Това би бил текст, в който не би следвало да има времеperiod, който се изписва непосредствено след името на кана, а само една граница с „годината“ на възшествие на следващия след Умор кан (в случая същия Токту). **НЕСЪМНЕНО ПОРЪЧИТЕЛ ЗА СЪТВОРЕНИЕТО НА ИМЕННИКА Е БИЛ САМО УМОР И ЗАПИСВАНЕТО НА ИМЕННИКА Е ЗАВЪРШИЛО ПРЕЗ ВРЕМЕ НА НЕГОВОТО ЦАРУВАНЕ. МОТИВЪТ Е ЯСЕН - ОЗНАМЕНУВАНЕ НА 600 ГОДИНИ БЪЛГАРСКО ПРИСЪСТВИЕ В ЕВРОПА.**

Начинът, по който е записан този последен за Именника кан (Умор), показва една специфика, която е убедително логично доказателство за тезата на Петър Добрев, съгласно която с 40-те дни е търсено изпълването на точен 600 годишен период. Както е известно, първият ден на първия месец от БЪЛГАРСКИЯ ЦИКЛОВ ДВАНАДЕСЕТГОДИШЕН КАЛЕНДАР е по днешното ни календарно мерене 23 декември. Първият месец има 31 дена, а вторият и третият месеци - по 30 дена. Лесно се установява, че за да се постигне формулираната по-горе цел, Умор се е възцарил най-рано на 22-ро число на ВТОРИЯ МЕСЕЦ (днес 13-ти февруари), ако 22-то число се брой като първи ден от четиридесетте, и съответно най-късно на 30-то число от СЪЩИЯ български месец – „тутом“ на последната година от периода на Именника. Ако към всяка от датите от този интервал, се прибавят 40 дни се попада в четвъртия месец – „твирем“ от същата тази година, съответно между Първия ден на Четвъртия месец (24 март) и Деветия ден на същия Четвърти месец (днешен 1 април), когато изчисленията се правят при не високосна година (765 г. не е високосна година). Преди първата дата, прибавените 40 дни ще финализират срока на Именника в месец „читем“ - трети месец, а не в месец „твирем“ и с това ще се излезе от кръглия срок на Именника, търсен като логичен юбилей от 50 цикъла по 12 години, равни на 600 години. Така, макар и ненаписана в Именника, последната му

дата е сумата от „Дилом тутом” и 2 месеца (40 дена), което определя тази дата съгласно горната обосновка като “ДИЛОМ ТВИРЕМ”

Няма съмнение, българските летописци са използвали именно 40 дни, а не два месеца, когато всички дати и времеperiodи в Именника са изразени с години и месеци, за да кодират за поколенията допълнителната информация, че 22-то число на втория месец е датата на интронирането на Умор. Това е съвсем правдоподобно, защото въпросните 40 дена са свободно, но не случайно избрани.

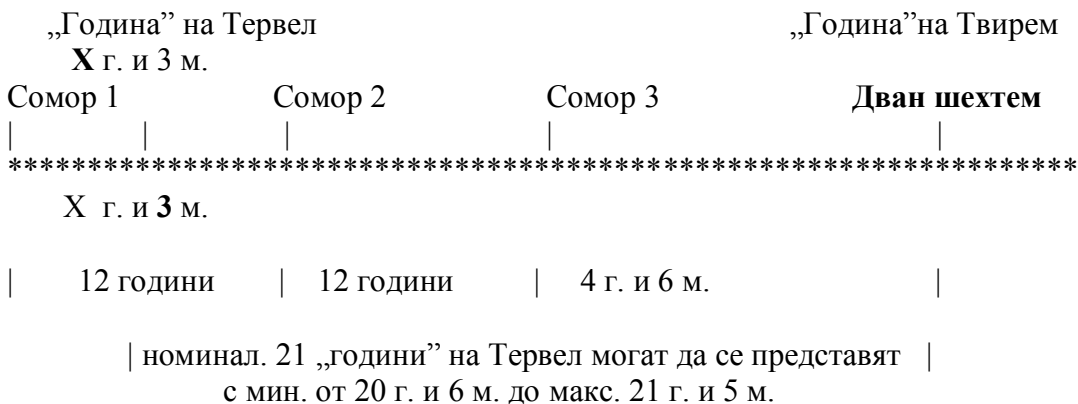
Но заедно с горната важна за историята ни находка, установяваме, че 1-вото число на Четвъртия месец на “годината” на Умор - ДИЛОМ, (24-ти март по сегашното календарно мерене), когато се изпълват 600 години от възцаряването на Авитохол, е и рождената дата на властта на българските канове в Европа. Несъмнено тя е била известна на летописците след като са положили усилия да я зашифроват.

Българските историци трябва да намерят сили и да прецизират позицията си за РОЖДЕНАТА ДАТА на българската власт върху европейска територия. Това несъмнено е от важно значение за нашето самочувствие, така силно унижено от настоящето положение на народа и държавата ни.

Стои като проблем да се обоснове синонимното наименование на “годината” на Винех наречена в Именника „Именшегор” и годината „теку” на Тервел, които се отнасят към СЕДМАТА година от календарния цикъл. Доказателствата на П. Добрев за значението на „теку” на днешния български език като “кон” са не само обстояйни, но и твърде убедителни.

Тук ще направим едно математическо доказателство за горното твърдение като използваме възприетото вече подреждане на канове, респективно годините на възцаряване на Тервел и Твирем. Ако означим “неизвестната” от календарния цикъл „година” на Тервел с „X”, заедно с посочените в Именника към нея 3 месеца, и прибавим записания там кански период на Тервел от 21 г., следва да попаднем в годината на Твирем - дван.

Схема 1-1

Бележка: Неизвестната „година” на Тервел е представена с X

Отсечката между „X година и 3-тия месец” на Тервел и Сомор 2 е 12 - (X години и 3 месеца). Към нея прибавяме веднъж един пълен цикъл от 12 години, което се обосновава от продължителния срок на царуване на Тервел (над 12 години) и „годината”

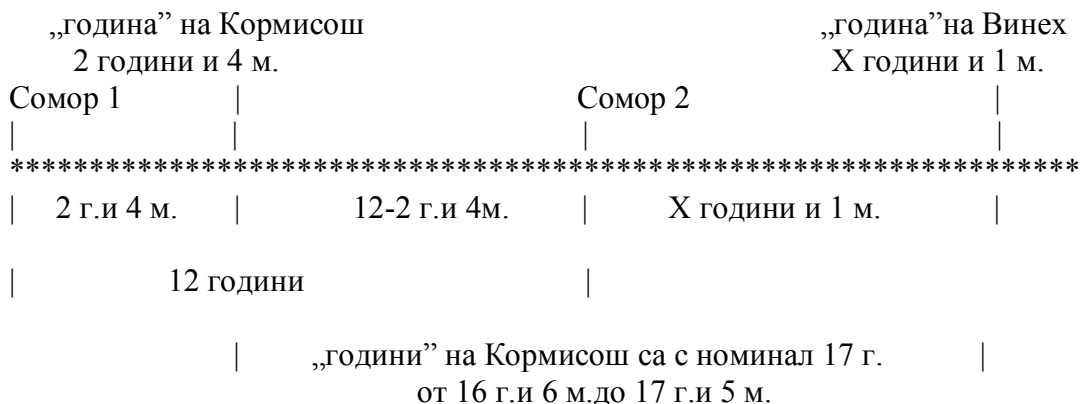
на Твирем, от Сомор 3 до „дван шехтем”- посочена в Именника като 4-та г. и 6-ти м. Сумата от тези три отсечки във времето е равна на „годините” на Тервел от Именника, които са 21 г. и могат да бъдат не по-малко от 20 г. и 6 м. и не повече от 21 г. и 5 м. Съставяме простото уравнение:

$$(12 - X) \text{ г.} - 3 \text{ м.} + 12 \text{ г.} + 4 \text{ г. и } 6 \text{ м.} = \text{от } 20 \text{ г. и } 6 \text{ м. до } 21 \text{ г. и } 5 \text{ м.}$$

След преработка получаваме от ляво $(28 - X)$ г. и 3 м., което може да значи, че дясната страна е 21 г. и също 3 м. От изчислението на годините получаваме $X = 7$ години. Значи годината „теку” е седмата година от основния календарен цикъл.

За да се потвърди равнозначността на календарните термини „теку” и „именшегор” трябва да направим разсъждения в посока да се докаже, че ИМЕНШЕГОР, като „година” на Винех е седма поредна година от календарния цикъл на българите и вероятно значи също кон, или вид кон, примерно жребец. Заради доказателството, приемам че „годината” на Винех, (но не и месеца), не е била записана в Именника или не се чете в преписите - преводи. Използваме останалите данни от Именника отнасящи се до Кормисош и Винех.

схема 1-2

Както по-горе, съставяме уравнение отчитащо продължителността на периодите от „годината” на Кормисош – „шегор” до „годината” на Винех - неизвестната година X. Сумата от тези две слагаеми прави според Именника 17 г., които могат да бъдат не по-малко от 16 години и 6 месеца и не повече от 17 години и 5 месеца. От „годината” на Кормисош до края на съответния основен цикъл са 12 г. минус 2 г. и 4 м., а от края на този основен цикъл до „годината” на Винех са X години и 1 месец, така както е извършено подреждането по Именника.

Уравнението е следното:

$$(12-2) \text{ г.} - 4 \text{ м.} + X \text{ г.} + 1 \text{ м.} = \text{от } 16 \text{ г. и } 6 \text{ м. до } 17 \text{ г. и } 5 \text{ м.}$$

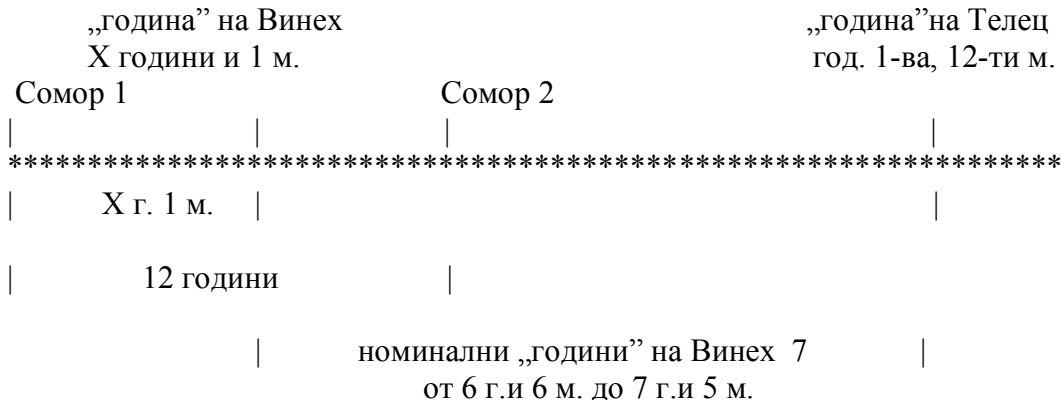
Уравнението има две неизвестни, но месеците от ляво са -3, сл. месеците от дясно следва да бъдат също -3.

$$(10 + X) \text{ г.} - 3 \text{ м.} = 17 \text{ г.} - 3 \text{ м.}$$

Неизвестната година X на Винех, е равна на 7.

По същия начин се доказва повторно, при посочените в Именника данни за Винех и Телец, че „годината” на Винех е седма поредна година от КЦ.

схема 1-3

От „неизвестната” дата на възшествие на Винех - год. X и месец 1 (първи) до края на същия основен календарен цикъл са (12-X) г. минус 1 месец. Прибавяме „годината” на Телец, която е година 1-ва (Сомор) и 12 месеца. В Именника е посочено, че интервалът между тези дати е 7 години, което ще рече, че същите 7 години могат да са не по-малко от 6 г. и 6 м. и не повече от 7 г. и 5 м.

Уравнението добива вида:

$$(12 - X) \text{ г.} - 1 \text{ м.} + 1 \text{ г.} + 12 \text{ м.} = \text{от } 6 \text{ г. и } 6 \text{ м. до } 7 \text{ г. и } 5 \text{ м.}$$

За да се осъществи тъждеството, месеците от дясната страна на равенството се изравняват с 11-те месеца от ляво. Тогава

(13 - X) г. и 11 м. = 6 г. и 11 м. След съкращаването на месеците, уравнението се опростява до

$$13 \text{ г.} - X \text{ г.} = 6 \text{ г.}$$

сл. X = 7, или годината „Именшегор”, като „година” на Винех според текста на Именника, е седма година от календарния цикъл на БЦДГК.

ВСИЧКО ГОРЕИЗЛОЖЕНО Е РЕЗУЛТАТ ОТ ПОДРЕЖДАНЕТО НА КАНОВЕТЕ ВЪЗ ОСНОВА НА ТОЧНИТЕ ДАННИ ПОСОЧЕНИ В ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ.

Беше доказано математически предположението, че посочената „година” на Винех - ИМЕНШЕГОР е синоним на Теку (кон) или кон от специална важност за българите, и вероятно частицата ИМЕН показва нещо особено и почитано или свещено дори. Най-правдоподобно е значението на „именшегор” да е ЖРЕБЕЦ. В този смисъл може би „шегор” значи БИК, а не говедо. В потвърждение на тази теза е посоченото, според публикации в Интернет, в най-стария български епос за митологичните ярвания на българите за сътворението на света и за произхода на българския народ „Шян казь застанъ”, че родоначалникът на българите Иджик Хон е първия смъртен син на алпа Боян Имен, който очевидно е безсмъртен, а това подсказва, че е несъмнено божествен. Този епос бил създаден от Михаил Бачу през 882 г. във Волжска България. Няма съмнение, че с тази специална частичка, която внася оттенък на нещо особено, или свещено дори се ОТЛИЧАВА ЖРЕБЕЦА от БИКА, което е естествено за българите като конен народ от онези години. От законите на древните българи, които третират отношението им към конете въобще и по-специално към бойните коне, можем смело да съдим, че конете са

били за тях така почитани както са кравите да речем за индусите и до днес. Освен това Движението „Войни на Тангра” има публикации в т.ч. и в Интернет, в които се споменава многократно тази частица. Например в „Накратко за Тангрианската религия и митология” се посочва: „Бойгал, основател на империята Идел и родоначалник на царската династия ИМЕН ДУЛО”. От този цитат може да се съди, че “ИМЕН” придава смисъла на обожествяване на царствената династия ДУЛО. В “Променени имена на годините от Туранския циклов календар”:

извл. от табл.1-1 на публикацията

263726372637 Първонач.вид	Реформа на Буртас (683-633) пр. Хр.	Реформа на Кубрат 7 век след Хр.
.....		
2.Шегор, Сайър(крава)		Шегор, Съгър
.....		
7. Мурен (кон)	Имен (небесен кон)	Мурен (кон)

Пак там се дава таблица за изчисляване на годината по Туранския календар при дадена година по Християнския календар:

Година по Тур.кал.	Сомор Шегор	Имен
Година сл.Хр.	4 5	10

извл. от табл.1-2 на публикацията

Тази таблица показва, че година първа по източните календари – „сомор” е четвърта християнска година, респективно имен е десета година по християнския календар, но СЕДМА поредна година от дванадесет годишния календарен цикъл. Горната постройка от древните източници свидетелства, че годината „имен” е наистина седма година след „сомор”, или седма поредна година от календарния цикъл /КЦ/.

Дружеството „Бага - Тур” публикува в интернет страницата си “животни за месеците и 12 те годишни цикли”:

.....	
7. Таг. Имен	Кон

И накрая Емил Коларов – Зент колобър публикува в Интернет имена на годините от годишния цикъл:

.....
2. шегор / сигор (бик)

.....
.....

7. именшегор/имен (жребец/кон)

Представените илюстрации доказват изказаните малко по-горе предположения, че „имен” е понятие за нещо свещено, което може да се отнесе към коня, а прибавено към понятието „шегор” в смисъла на БИК, води до понятието “СВЕЩЕН БИК”, или “конски бик”. Впрочем изложените тук съображения за значенията на „теку”, „имен”, „шегор” и „именшегор” заслужават един задълбочен лингвистичен анализ, който вероятно ще докаже основателността им.

Убеден съм, че не може да се поставя повече под съмнение синонимността на „Именшегор” и „теку” със значението на съвременен български език „жребец” или „кон” и че с тези български думи е наименована седмата година от КЦ на българите. Макар интернет публикациите да са лишени от пълна достоверност, невъзможно е да си мислим, че авторите на цитираните тук са сътворили горните данни за ИМЕНШЕГОР и то в качеството на година седма от БЦДГК, за да удовлетворят работата на Петър Добрев по прочитането на Именника.

С всичко гореизложено се обосновава, че сборът от годините и месеците на управление на държавата от канове от първия период на Именника е 515 г. без 3 месеца, а този от втория период е 85 години и 3 месеца, което общо прави точно 600 години.

С това хронологията на българските канове до 765 г. сл.Хр. е завършена прецизно при абсолютно придържане към записаното в Именника. По-долу е изложена в табличен вид:

ХРОНОЛОГИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ ДО УМОР

Табл. 1-5

КАН	"година"на възшествие от Именника	"години" от Именника	изчислени години на		дата от въз- шествие на Авитохол	дата по Христ. календар
			съвла- стие	царуване		
1	2	3	4	5	6	7
АВИТОХОЛ	диплом твирем (година 6, месец 4)	300		300;0	0;0	165;4
ИРНИК	диплом твирем (година 6, месец 4)	150		150;0	300;0	465;4
ГОСТУН	дохс твирем (година 12,месец 4)	2		2;1	450;0	615;4
КОУРТ	шегор вечем (година 2, месец 5)	60	44;2	15;10	452;1	617;5
БЕЗМЕР	шегор вечем (година 2, месец 5)	3	2;8		512;1	677;5
АСПАРУХ	верени алем (година 5, месец 1)	61	46;10	14;2	514;9	680;1
ТЕРВЕЛ	теку читем (година 7, месец 3)	21		21;3	528;11	694;3
ТВИРЕМ	дван шехтем (година 4, месец 6)	28	21,3	6;6	550;2	715;6
СЕВАР	тох алтом (година 10, месец 12)	15		15;4	556;8	721;12
КОРМИСОШ	шегор твирем (година 2, месец 4)	17		16;9	572;00	737;4
ВИНЕХ	именшегор алем (година 7, месец 1)	7		6;11	588;9	754;1
ТЕЛЕЦ	сомор алтом (година 1, месец 12)	3		2;7	595;8	760;12
неизвестен					598;3	763;7
(Сабин ?)				1;7		
УМОР	диплом тутом (година 6, месец 2)	40 дни		0;2	599;10	765;2
Всичко за Именника				600;0	600;00	765;4

Както беше вече отбелязано, при периоди от време сумата от 12 пълни месеца прави една година, а при датиране, числото 12 показва последния месец от годината. В реда на всеки кан са обозначени две нива - горното за датата на неговото възшествие /от Авитохол, съответно от Р.Хр./, а долното за продължителността на царуването му.

В колона втора са записани датите по БЦДГК,(напр. "Тох алтом" година 10-та, месец 12-ти) според Именника.

Т А Б Л И Ц А
на царуването на канове според П.Добрев (ДП стр.100)

Име	Година на възцаряване	Срок на царуване в години и месеци		Последна година на царуване
		пълен	закръглен	
Авитохол	Дилом твирем-змия, четвърти месец	300 г. 0 мес.	300	Дилом
Ирник	Дилом твирем-змия, четвърти месец	150 г. 0 мес.	150	Дилом
Гостун	Дохс твирем Свиня IV мес.	2 г. 1 мес.	2	Шегор
Кубрат	Шегор вечерм Вол, IV месец	60 г. 0 мес.	60	Шегор
Безмер	Шегор вечерм Вол, IV месец	2 г. 8 мес.	3	Верени
Исперих	Верени алем Дракон, I мес.	Преселение		
Тервел	Теку читем Кон, III месец	21 г. 3 мес.	21	Дван
Твирем	Дван шехтем кокошка, VI месец	6 г. 6 мес.	7	Тох
Севар	Тох алтом кокошка, XII месец	15 г. 5 мес.	15	Шегор
Кормисош	Шегор твирем Вол, IV месец	16 г. 9 мес.	17	Именшегор
Винех	Именшегор алем Кон, I месец	6 г. 11мес.	7	Сомор
Телец	Сомор алтем Мишка, XII месец	Прекъсване		

Периодът от време обхванат от Именника завършва в месец 4-ти на 765 г. сл. Хр., или точно 600 години след като АВИТОХОЛ е оглавил властта над българите, видно от кол. 6. В колони 4,5,6,7 годините са отделени от месеците с точка запетая. Християнската година на възшествие напр.на Кормисош е сбор от датата на възшествие на Севар - 721 г., месец 12-ти и канския му период от 15 години и 4 месеца (кол. 5). В колона 4 са отразени годините на съвластие на Аспарух с Кубрат и Безмер и на Твирем с Тервел.

За да се оцени приноса на настоящия труд спрямо извършеното от Петър Добрев е достатъчно да се съпоставят табл. 1-5 и таблицата на царуването на канове, на стр. 20 на настоящата студия, изписана като буквално копие на таблицата от стр. 100 на книгата му „Царственик на Българското достолепие”. Тя отразява датите на

възцаряване по българския календар от Именника и изчислените срокове на царуване на канове, хронологирани в него. Авторът Петър Добрев не посочва годините на възцаряването на канове по Хр. календар, както и „годините” на Аспарух и Телец. Непълно са указани в таблицата “годините” на Твирем (28), а Умор въобще липсва в същата. Допуснатите технически грешки при българското наименование на месеците на Кубрат и Безмер и при годините на Твирем и Севар са запазени както е при автора. Всичко това ни подсказва, че вероятно не са намерени достатъчно основания да се пренебрегне някак условната податка на Зигеберт във връзка с възшествието на Тервел, която беше коментирана по-горе, и с това е допуснато отклонение от категоричните сведения намерили място в Именника.

Позволявам си да изкажа разбирането, че тук представения прочит на Именника на българските канове следва да бъде оспорван и обсъждан, но неговото пренебрегване, при изложените аргументи, граничи с ненаучно високомерие.

**ПРИВЪРЗВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦИКЛОВ ДВАНАЙСЕТ ГОДИШЕН
КАЛЕНДАР С ВИЗАНТИЙСКИЯ ЦИКЛОВ ПЕТНАДЕСЕТ ГОДИШЕН
КАЛЕНДАР – ИНДИКТИОНА И С ХРИСТИЯНСКИЯ КАЛЕНДАР**

Цивилизацията на древните българи има едно достойнство, което все още българската наука пренебрегва. Това е Българският циклов дванадесетгодишен календар (БЦДГК), или по-просто Българския циклов календар (БЦК). В книгата си - откровение „Царственик на българското достолепие“ авторът Й. П. Добрев е дал достатъчно данни за неговото разбиране и оценка. Именникът на българските канове разкрива както структурата на календара, така и начина на датиране на събитията с имена на животни от дванадесетгодишния цикъл. Но ако от Именника на българските канове може да се изгради представа за БЦДГК, все още няма стройна теза за привързването му с гръцкото времеизмерване и за прехода към християнското летоброене. В този смисъл не са обяснени съответствията на съществуващите в изворите данни за датите на събитията означени с посочените календарни системи. От Чаталарския надпис, изсечен по времето на кан Омуртаг, става пределно разбираемо, че в този период датите в години и месеци са били записвани "по български" и "по гръцки". Настоящата работа цели да внесе известна яснота по проблема и нейните изводи могат да бъдат полезни на търсещите за уточняването на непълното древно датиране и за преминаването от една календарна система в друга.

За да се изгради механизъм, който прави достъпна методиката за преминаването от цикличния български календар към скалата на линейното времеизмерване от Сътворението на Света (СС), както и към подобното поредно времеизмерване на Християнския календар, се въвежда една формула за означаване на датите (съответно времеperiodите) с термините на БЦДГК. Чрез нея формула се изразява привързването между цикличното и линейно времеизмерване. За илюстрация се дава пример с цифри и подредба на годините от БЦК, според цикловия кръг от стр.4, за датирането на 28-та, 29-та и 30-та поредна година от избрано начало (начален репер) посредством българската циклична дванадесетгодишна календарна система в таблица 2-1.

В нея се отчитат отстоянията в години от началния репер до всяка от годините на календарните цикли и в т.ч. до посочените ВЕРЕНИ 1, 2 и 3 за различните варианти на привързване/хармонично и нехармонично/.

Не е трудно да установим, че 29-те години от кол. 1 могат да се изразят посредством циклите от кол.3. Трите броя номерирани години „ВЕРЕНИ“ ограничават 2 интервала, всеки с продължителност на един цикъл от 12 години (общо 24 г.). Очевидно периодът от 29 години е сума на тези 24 години и първите 5 години между „началото“ (кол. 1) и „верени 1“ (кол.3), тъй като „верени“ е петата година от началото на Основния Календарен Цикъл (ОКЦ) или петата поредна година в цикъла. Така 29-та година от кол. 1 се припокрива с година „верени“ от кол. 3, само при СЪВПАДАНЕ НА НАЧАЛАТА на двете скали.

Трябва да се признае, че годините 3-та, 8-ма и 9-та, от календарния цикъл на Българския календар, не се срещат в Именника на канове и в работата на Й. П. Добрев. В табл. 2-1 същите са посочени с наименованията от цикловия кръг от стр.4.

Подобен ще бъде логичния извод след като се извърши делението на 29 с броя на годините в цикъла. Резултатът е частно 2 и остатък 5 ($29:12=2+5/12$).

Горе изложеното ни дава основание да запишем, че третираните 29 години от линейната скала могат да се изразят с $2 \times 12 + 5$, а като формула, която включва конкретните за датата компоненти от БЦДГК: „2 ВЕРЕНИ”, тъй като ВЕРЕНИ е петата година от календарния цикъл (КЦ). Означението с общи числа „N и до него име на годината от календарния цикъл” се дешифрира като: N x 12 години + брой години, равни на

Т А Б Л И Ц А **Табл. 2-1**
на привързването на 12-годишен с пореден календар

година от началото	име на годината по БЦДГК при привързване:		
	нехармонично -1	хармонично	нехармонично + 1
1	2	3	4
	СОМОР		
1	ШЕГОР	СОМОР	
2	тигър	ШЕГОР	СОМОР
3	ДВАН	тигър	ШЕГОР
4	ВЕРЕНИ 1	ДВАН	тигър
5	ДИЛОМ	ВЕРЕНИ 1	ДВАН
6	ТЕКУ	ДИЛОМ	ВЕРЕНИ 1
7	овца	ТЕКУ	ДИЛОМ
8	маймуна	овца	ТЕКУ
9	ТОХ	маймуна	овца
10	ЕТХ	ТОХ	маймуна
11	ДОХС	ЕТХ	ТОХ
12	СОМОР	ДОХС	ЕТХ
13	ШЕГОР	СОМОР	ДОХС
14	тигър	ШЕГОР	СОМОР
15	ДВАН	тигър	ШЕГОР
16	ВЕРЕНИ 2	ДВАН	тигър
17	ДИЛОМ	ВЕРЕНИ 2	ДВАН
18	ТЕКУ	ДИЛОМ	ВЕРЕНИ 2
19	овца	ТЕКУ	ДИЛОМ
20	маймуна	овца	ТЕКУ
21	ТОХ	маймуна	овца
22	ЕТХ	ТОХ	маймуна
23	ДОХС	ЕТХ	ТОХ
24	СОМОР	ДОХС	ЕТХ
25	ШЕГОР	СОМОР	ДОХС
26	тигър	ШЕГОР	СОМОР
27	ДВАН	тигър	ШЕГОР
28	ВЕРЕНИ 3	ДВАН	тигър
29		ВЕРЕНИ 3	ДВАН
30			ВЕРЕНИ 3

поредния номер на посочената във формулата година с името на същата от основния календарен цикъл, с първа година-„сомор”. Беше посочено, а се вижда от табл.2-1, че за да бъде вярно равенството $29 = „2\text{верени}”$, (когато „Верени 3” се припокрива с 29-тото поредно число) е задължително началото на линейната скала да съвпада с началото – „сомор” и дванадесетгодишния цикъл. В обобщение се извежда необходимото за следващите размишления практическо правило: Когато една поредна и една циклична система са припокрити и кое да е число от първата съвпада с член от втората, който има стойността на остатъка от делението на това число на броя на елементите на цикъла, началото на линейната скала съвпада с първата година от първия участващ цикъл.

В колоните 2 и 4 са разположени циклите на дванадесетгодишен календар в два случая на нехармонично привързване към линейна скала, нанесена в кол. 1. Да разгледаме припокритите

кол. 1 и кол.2. Числото 28 съвпада с „верени3”. Ако разделим 28 на 12 ще получим частно 2 и остатък 4. По силата на вече изложеното би следвало да запишем $28 = „2дван”$ (дван е четвъртия член на цикъла). Но графичната информация за съвпадението на 28 с „верени” би се загубила, ако не включим в израза "верени". Тогава $28 = 2 \times 12 + 5 - 1 = „2верени - 1”$. Записаното в антетката на кол. 2 "нехармонично - 1" указва, че началата на линейната и циклична система в този случай се разминават с 1 единица, с която цикличното начало-"сомор" изпреварва линейното. Заедно с графичната конфигурация на привързаните системи, в изведената формула имаме и сведение за начина на привързването им.

Цикличната скала от кол.4 е дехармонизирана спрямо линейната от кол.1 с +1 (плюс единица). При това „верени 3” съвпада с 30 от кол.1. Отразявайки съответствието от таблицата, можем да изчислим дехармонизацията с уравнението: $30 = 2 \text{ верени} + x$.

Следователно $X = +1$.

Горните познания са необходими, за да се установи привързването между БЦДГК и линейното времеизмерване от българското сътворение на света (БСС), привързването на гръцкия 15 годишен циклов календар към неговия линеен аналог, както и производното привързване на цикличните календари към Християнския календар въз основа на написаното в Именника на кановете, в хрониките на византийските летописци и в историческите сведения за еволюцията на европейското времеизмерване.

Знайно е, че римляните са имали времеизмерване наречено "от основаването на Рим". През 284 сл. Хр.(1038 г. от основаването на Рим) амбициозният римски император Диоклетиан обявява своя ера в летоброенето, която се съхранила в практиката на европейските народи стотици години. Диоклетиан бил непреклонен гонител на християнската вяра.

През 306 г. сл. Хр. Константин I Велики застава начело на Източната Римска Империя. Той официализирал Християнската религия в държавата и според неизбежната традиция започнал мащабни промени в обществения живот, с които да се отличи и отдалечи от практиката на Диоклетиан. Една от значимите му промени била да направи източно-римското летоброене различно от „ерата на Диоклетиан”. Великият Константин направил една компилация на източните циклични времеизмервания и римската данъчна система – „ИНДИКТИОНА”. Групираните години на Индиктиона в цикли по петнадесет, са без имена и се означават с числата от 1 до 15. Трябва да се отбележи, че в гръцкото датиране липсват месеците, за разлика от българското означаване на датите с година и месец. Началото на годината е 1 септември, което усложнява привързването му към слънчевия календар, чиято година започва от 22 декември. Индиктът, или индиктионът, се изчислява като остатък от делението на съответната година от гръцкото СС (ГСС) на 15, което е правило, изведено в литературата. (Динеков Петър и др.- стр. 138). В справочната литература (Туртуриков Георги, стр. 104) индиктът се определя и като остатък от делението на сбора от християнската година и числото 3 на 15. Второто правило се основава на това, че след въвеждането на Цариградска ера, за да изчисляват християнската година, византийците са ползвали уравнението:

Година от византийското СС = 5508 + год. от Христа,
където 5508 е Гръцката корекционна константа (ГКК). Остатъкът от делението на годините по Хр. календар на 15 би бил равен на остатъка от делението със същия делител на лявата страна ако намалим с 3 единици КК, за да я направим кратна на 15. Очевидно равенството ще се съхрани когато тези 3 единици се придадат на християнската година. Така остатъците от ляво и дясно на равенството ще са еднакви.

Търсеното от Константи Велики различие по принцип е наложило може би известно отклоняване от линейното времеизмерване на черноморските цивилизации, което започвало от СЪТВОРЕНИЕТО НА СВЕТА и е било хармонично привързано към цикличната им система. Константин е знаел прекрасно къде се е намирало източното СС от годината на неговата календарна реформа. Близко е до ума, че ново въведенният 15 годишен цикличен календар следва да е също така хармонично привързан към новото източно-римско времемерене, а това ще рече, че годината на неговото СС следва да съвпада с първия индиктион. Значи годините от ГСС (Византийското СС) до годината на реформата следва да са кратни на 15.

Осъществявайки намерението си, Константин I Велики, КАТО КОПИРА МОДЕЛА НА ИЗТОЧНИТЕ 12 ГОДИШНИ ЦИКЛИЧНИ КАЛЕНДАРИ, ПРИВЪРЗВА своя Гръцки циклов 15 годишен календар (ГЦПГК) към летобройните системи на черноморските цивилизации и в т.ч. българската, като обявява, че от годината, която стотици години по-късно ще бъде определена като 313 г. сл. Христа, въвежда календарна система с цикъл от 15 години, наречена ИНДИКТИОН, която година е на „Z” години отстояние от едно негово, на Константин, източно-римско СС. Не разполагам с исторически сведения за стойността на годините „Z” на Константин, но чрез реконструкция на база на по-късно станали известни данни (и в т.ч. „Цариградска ера 5508”) можем да изчислим, че отстоянието на годината на календарната реформа от новото СС е 5820 г. ($312+5508=5820$) Това число 5820 е кратно на 15, което потвърждава логиката, че при сътворяването на ИНДИКТИОНА авторите са привързали хармонично линейната и цикличната скала на новата система. Очевидно 313 година след Христа е 1 индикт. Основание да приемем хармоничното привързване на скалите от византийската система ни дават многобройните податки, в които са записани годините от гръцкото СС и индиктите. Извлечените от литературата -(ПП, „История...Извори”) данни доказват, че индиктите са изчислени като остатъци от делението на годината от СС на 15:

Стр.	Год. от СС	индикт
73	6528	3
85	6379	4
92	6867	12
120	6866	11
123	6879	9
135	6874	4

(Първият пример - $6528:15 = 435$ и остатък 3!)

В податките не се установява устойчива стойност на индиктите, изчислени по правилата.

Поради липсата на съхранени години от българското СС в датировките на събития между 3 и 9-ти век, не е възможно да се прецени непосредствено как Константин е привързал своята нова календарна система към източните летоброения и по-специално към българското. Впрочем българите обитават земите северно и североизточно от Черно море вече 150 години и в определени периоди са били непосредствени съседи на ромеите с възможност за културно влияние. Въвеждането на ИНДИКТИОНА е било неминуемо съобразено с времевата точка на СС на черноморските цивилизации най-малко поради факта, че представата за Сътворението на Света носи спомена за крупно геоложко или

астрономическо събитие, което е засегнало драстично региона. В този смисъл не е логично предположението за значително разминаване на годините на СС на двете календарни системи. Бих искал само да спомена изследванията, които се опитват да докажат пробив на водите на световния океан в затвореното и ниско тогава Черно море, като един катастрофален потоп, залял преди около 7500 г. бреговете му.

Няма съмнение, в гръцките архиви неминуемо е съхранена годината „Z” от източно-римското(византийското) СС, определена от Константин за ИНДИКТИОНА въведен от 313 г. сл. Хр., защото както се знае, посочването само на индикта не е достатъчно за уточняването на годишната дата. Няма съмнение - там се пазят данни и за годините от Българското СС до крупните събития от началото на Източната Римска империя. За нас тези данни обаче са недостъпни. Привързването на черноморските календарни системи и ИНДИКТИОНА не е могло да се възстанови дори и след като през VII век Константинопол привързва на свой ред гръцката календарна система с християнския линеен календар посредством „Цариградска ера 5508”. Тя постулира, че годината на рождението на Христа е 5509-та година след гръцкото СС или, че намалената с КК=5508 произволна година от гръцкото СС датира съответната година по Християнския календар. Въпреки гореизложеното все още няма ЯСНОТА за същността на привързването на БЦДГК с ИНДИКТИОНА, която едва с разчитането на ИМЕННИКА на българските канове и направените тук конструкции става постижима.

Не е трудно да се разбере, че настоящата разработка е една логическа постройка, изградена по емпиричен път върху събраните оскъдни данни от историческите сведения за събития, чиито християнски дати са придобити много по-късно.

Като възстановихме познанията си за някои конкретни неща относно Индиктиона е време да се опитаме да се върнем към взаимовръзката му с неговия конструктивно-технологичен образец - източния 12 годишен циклов календар. Разполагаме единствено с великолепно свидетелство на един неимоверен по значението си за българската цивилизация и история документ - ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ. Историята за жалост не е съхранила нито една дата с посочени години от БЪЛГАРСКОТО СЪТВОРЕНИЕ НА СВЕТА и година от Основния Календарен Цикъл на БЦДГК в комплект. Самият този факт е твърде показателен за отношенията на българските съседи и духовни партньори към големите достойнства на българската цивилизация!?! Нима е естествено да се съхранят единствено датите от Чаталарския надпис?

Поради липса на каквито и да е конкретни данни за местоположението във времепространството на българското СС, в разсъжденията си допускам, че БЦДГК е бил хармонично привързан към линейното времемерене на византийците, при съвпадение на първата година от линейната гръцка скала (кол.1) с първата година „сомор” (кол.3) от БЦДГК, имащи място в табл. 2-2.

Табл.2-2

ТАБЛИЦА ЗА НАЧИНА НА ПРИВЪРЗВАНЕ НА БЦДГК С КАЛЕНДАРА НА КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ					
Год. от СС по визант. календар	индикти	Година от БЦДГК при харм.прив. с"гръцка- та ера"	Години от БЦДГК след при- плъзване с 3 год.	Год. от СС по БЦДГК- "българска ера"- по постройка.	ОБЯСНИТЕЛЕН ТЕКСТ
1	2	3	4	5	6
1	1	сомор 1			Опит за хармонично привързване на двете системи.
2	2	шегор 2			
3	3	3			
4	4	дван 4	сомор 1	1	
5	5	верени 5	шегор 2	2	
6	6	дилом 6	3	3	
7	7	теку 7	дван 4	4	
8	8	8	верени 5	5	
9	9	9	дилом 6	6	
10	10	тох 10	теку 7	7	
11	11	етх 11	8	8	
12	12	дохс 12	9	9	
13	13	сомор 1	тох 10	10	
14	14	шегор 2	етх 11	11	
15	15	3	дохс 12	12	
16	1	дван 4	сомор 1	13	
.....					15 годишната циклична скала на византийците и 12 годишната българска циклична скала имат най-малко общократно 60. Това ще рече, че напр. индикт 13 от кол.2 съвпада с „тох 10” веднъж на 60 години.
5505	15	9	дилом 6	5502	
5506	1	тох 10	теку 7	5503	
5507	2	етх 11	8	5504	
5508	3	дохс 12	9	5505	
5509	4	сомор 1	тох 10	5506	
5510	5	дохс 12	етх 11	5507	
5511	6	сомор 1	дохс 12	5508	
5512	7	шегор 2	сомор 1	5509	
.....					
6180	15	дохс 12	9	6177	
.....					
6240	15	дохс 12	9	6237	
.....					
6268	13	дван 4	сомор 1	6265	
6269	14	верени 5	шегор 2	6266	
6270	15	дилом 6	3	6267	
6271	1	теку 7	дван 4	6268	
6272	2	8	верени 5	6269	
6273	3	9	дилом 6	6270	

Това се изразява с въвеждането в кол.1 от табл. 2-2 на естествения ред на годините от гръцкото СС до 6273, а в кол. 2 - индиктите в тяхната последователност за този период. По метода на опита и грешките в кол.3 са нанесени ПРОБНО и хармонично 12 годишните цикли на БЦДГК. Основавайки се на Именника и гръцките хроники, проверяваме в края на таблицата дали българската година на кан Умор, записана в Именника „дилом”, съвпада с индикт 3 , с който е датирана тази година в хрониките. Това не се получава-индикт 3 е не 6-та година „дилом”, а година по БЦДГК 9-та. Забелязваме обаче, че ако приплъзнем циклите от кол. 3 с три години по указания в кол. 4 начин, ще имаме съвпадането на годината „дилом” с индикт 3 в края на таблицата, съответно на „дван”(годината на смъртта на Телец) с индикт 1. По този начин се постига исторически зададеното съвпадение на годишни дати, УКАЗАНИ в Именника на българските канове според БЦДГК и индикти от ИНДИКТИОНА, фигуриращи в хрониките, или иначе казано БЕШЕ РАЗКРИТ НАЧИНА НА ПРИВЪРЗВАНЕТО НА БЦДГК с гръцкия 15 годишен циклов календар ИНДИКТИОНА.

С елементарно уравнение с едно неизвестно изчисляваме дехармонизацията на БЦДГК със скалата на годините от гръцкото СС:

$$6273 = 522 \text{ дилом} + X = 522.12+6+x \text{ Дехармонизацията е } X = +3.$$

Изчислената дехармонизация отговаря на постройката видна в табл. 2-2 (колона 1 и колона 4), което говори за вярност на изчислителния метод.

Трябва да се признае, че при конструкцията от табл. 2-2, началото на БЦК би могло от математическа гледна точка, при същия ефект, да е отместено от положението си в кол. 4 с години - кратни на 12. Единственият стойностен мотив за защита на позицията от кол.4 е изказаното вече съображение за целесъобразната близост на времето точките, наречени Сътворение на света на българи и гърци, поради паметта за един и същ, съдбовен за хората в региона природен катаклизъм.

През 6270 г. от СС по българския календар, когато единствено съвременници на кан Умор са могли да изработят Именника на канове в този му стил, те неизбежно са датирали посочените събития освен с годините с имена животни от БЦДГК, още и с години от българското СС, което обаче не е съхранено. В Именника на българските канове са запазени, уви, само годините от БЦДГК, най-вероятно поради некомпетентност на преводачите или грижовно почистване от заинтересованите.

Като завършек на таблица 2-2, чрез която по конструктивен път и по метода на опита и грешките беше установена същността на привързването на двете системи, се попълва и кол.5 на естествения ред на годините от българското СС, съответно хармонично привързани с БЦДГК от кол.4.

От направените разсъждения и така изградената табл.2-2 правим следните изводи:

РАЗКРИ СЕ ЕСТЕСТВОТО НА ПРИВЪРЗВАНЕТО на БЦДГК с ИНДИКТИОНА.

- Годишната дата от българското СС и годишната дата от гръцкото СС на произволно събитие се различават с 3 години, в полза на гръцките години.

- Скалата от гръцкото СС е нехармонично привързана спрямо БЦДГК с 3 години.

- БЦДГК и скалата на годините от българското СС са хармонично привързани, което ще рече, че началата им съвпадат и остатъкът от делението на конкретна година от българското СС на 12 има стойност равна на поредния номер на наименованата с име на животно година от основния календарен цикъл (ОКЦ) и като такава е ползвана в Именника на българските канове.

През VI век Дионисий Малки, след като прави изчисления на годината на Христовото Рождение, предлага християнското летоброене да започне в 754 год. от основаването на Рим. Несъмнено методиката за изчисляване на християнската година на база на известна година от СС добива смисъл едва когато християнският календар става използваем.

По-късно, с нарастващото влияние на гръцката култура в България, в практиката при датирането остава годината от СС по гръцки и индикта. И накрая - само християнската година с месец и ден.

В Русия към Християнското летоброене се минава едва в 7208 г.от гръцкото СС (1700 г. сл. Хр.) с декрет на Петър I.

По-горе беше споменато, че годината в ромейския календар започва от 1 септември. Този факт е бил повод за многобройни противоречия. Тук се направи една диаграма с участващите в разсъжденията ни календарни системи и така се подготви основанието да се конструира последната таблица 2-3, която е в крайна сметка цел на настоящето изследване.

по БЦК	от 22.12	текуща година N от БСС	до 21.12	N+1
от БЦК	година G-1	между 22.12 и 21.12 годината е G, а след 21.12 год. е G+1		
G=1 до 12			където N : 12 = произволно частно + G/12		
по 15 ГЦК	от 01.09	текуща година N+3 от ГрСС	до 31.08/ след 01.09	год. е N+3+1
индикти		индикт M		индикт M+1
M=1 до 15			където (N+3): 15 = произволно частно + M/15		
христ. година	от 01.01	текуща година N-5505=N+3-5508	до 31.12	

В диаграмата е показано съотнасянето на годините на разглежданите календари. Основен извод, който следва да се направи е, че българската и християнската година се разминават само с 9 дни, а в текущата българска година N има 8 месеца от текущата византийска година N+3, с начало в предхождащата българска година, и 4 месеца от следващата N+3+1 византийска година.

Ако приемем N-та година от БСС като базисна, можем да разграничим три периода от нея, които имат еквивалентите си от другите календарни системи, както следва:(посочените дати се включват в интервалите)

1. Периодът между 22 и 31 декември от година N от БСС попада в:
- година N+3 от ГСС

- година N-БКК-1 от Християнския календар
- 2. Периодът между 1 януари и 31 август от година N от БСС попада в:
 - година N+3 от ГСС
 - година N - БКК от Християнския календар
- 3. Периодът между 1 септември и 21 декември от година N от БСС попада в:
 - година N+3+1 от ГСС
 - година N-БКК от Християнския календар

Като естествено развитие на достигнатото с Таблицата на привързването на БЦДГК с календара на Константин Велики - табл.2-2, е нейното допълнение в следващата „Таблица на календарите” - табл.2-3, с представянето по новия начин на годините от ГСС и индиктите, с прибавянето на годините от християнския календар и удължаването ѝ до наши дни. В година 1 от Българския календар има 8 м. от година 4 на гръцкия календар и 4 м. от година 5-та.

Табл.2-3

ТАБЛИЦА НА КАЛЕНДАРИТЕ

Год. от СС по БЦДГК- "българска ера"	Година от БЦДГК	Год. от СС по гръцката ера	Индиктио н	Година от християнски я календар	БЕЛЕЖКИ
1	2	3	4	5	6
		1/2	1/2		
		2/3	2/3		
		3/4	3/4		
1	сомор 1	4/5	4/5		В кол. 5 не се посочват христ. години преди 5508 г.от гръцкото СС, съотв.5505 г. от българското СС
2	шегор 2	5/6	5/6		
3	3	6/7	6/7		
4	дван 4	7/8	7/8		
5	верени 5	8/9	8/9		
6	диллом 6	9/10	9/10		
7	теку 7	10/11	10/11		
8	8	11/12	11/12		
9	9	12/13	12/13		
10	тох 10	13/14	13/14		
11	етх 11	14/15	14/15		
12	дохс 12	15/16	15/1		
13	сомор 1	16/17	1/2		
14	шегор 2	17/18	2/3		
				
5503	теку 7	5506/'07	1/2		
5504	8	5507/'08	2/3		
5505	9	5508/'09	3/4		
5506	тох 10	5509/'10	4/5	1	Първа година от Хр.ера
5507	етх 11	5510/'11	5/6	2	

5508	дохс 12	5511/'12	6/7	3	
5509	сомор 1	5512/'13	7/8	4	Първа година от ОКЦ „сомор”4-та христ.год.
5670	диплом 6	5673/'74	3/4	165	Година на Авитохол
5818	тох 10	5821/'22	1/2	313	Въвежд. на Индиктиона
5970	диплом 6	5973/'74	3/4	465	Година на Ирник
6122	шегор 2	6125/'26	5/6	617	Година на Кубрат
6185	верени 5	6188/'89	8/9	680	Година на Аспарух
6199	теку 7	6202/'03	7/8	694	Година на Тервел
6220	дван 4	6223/'24	13/14	715	Година на Твирем
6226	тох 10	6229/'30	4/5	721	Година на Севар
6242	шегор 2	6245/'46	5/6	737	Година на Кормисош
6259	именшегор 7	6262/'63	7/8	754	Година на Винех
6265	сомор 1	6268/'69	13/14	760	Година на Телец
6266	шегор 2	6269/'70	14/15	761	
6267	3	6270/'71	15/1	762	
6268	дван 4	6271/'72	1/2	763	
6269	верени 5	6272/'73	2/3	764	
6270	диплом 6	6273/'74	3/4	765	Година на Умор
6326	шегор 2	6329/'30	14/15	821	Чаталарски надпис
6371	етх 11	6374/'75	14/15	866	Надписа от с. Балши
6409	сомор 1	6412/'13	7/8	904	Наръшкия надпис
6417	9	6420/'21	15/1	912	Показва се 15 годишен период около възможната година на обсадата на Константинопол от Симеон
6418	тох 10	6421/'22	1/2	913	по повод индикт 2 от хрониката на Симеон Логотет.
6419	етх 11	6422/'23	2/3	914	
6420	дохс 12	6423/'24	3/4	915	
6421	сомор 1	6424/'25	4/5	916	
6422	шегор 2	6425/'26	5/6	917	
6423	3	6426/'27	6/7	918	
6424	дван 4	6427/'28	7/8	919	

6425	верени 5	6428/'29	8/9	920	
6426	дипом 6	6429/'30	9/10	921	
6427	теку 7	6430/'31	10/11	922	
6428	8	6431/'32	11/12	923	Симеон пред
6429	9	6432/'33	12/13	924	Константинопол.Среща с
6430	тох 10	6433/'34	13/14	925	Роман.
6431	етх 11	6434/'35	14/15	926	Възможният индикт е 12.
6432	дохс 12	6435/'36	15/16	927	
6433	сомор 1	6436/'37	1/2	928	
				
7510	тох 10	7513/'14	13/14	2005	Година на китайската кокошка

В таблицата са включени годините от БЦДГК - хармонично привързаните линейна и циклична скала, същото за гръцкия 15 годишен календар и в кол. 5 - годините по християнския календар.

При съпоставка на съдържанието на табл. 2-3 с това на табл. 1-5 от първата част на изследването, можем да установим пълно съответствие, което доказва както верния прочит на Именника, но и коректно разкритото привързване на БЦДГК с ГЦПГК (Индиктиона).

От последния ред на таблицата установяваме, че християнската 2005 година може да се изчисли от българската година от СС - 7510 с изваждането на българската КК=5505. По подобие на второто правило за изчисление на индикта и неговата математическа аргументация, се извежда дефиницията за определяне на годината по БЦК като остатък от делението на намалената с три единици християнски години на 12.

Трябва да се отдели внимание върху привидното противоречие, появяващо се когато определено събитие е датирано с N-5505 Християнска година и с (N+1-ва), а не N-та българска година. Това значи, че една декларирана, своеобразна, както пише П. Добрев, билингва, представлява датиране на събитие, станало между 22 декември и 01 януари, а не е допусната грешка. Т.н. ако е датирано събитие с Християнска година, напр. 680, и с година от БСС 6186, а не 6185(6185=680+5505), значи това събитие е станало именно между 22 декември и 31 януари на вече българската година N+1, което е все още в 680 Хр. година. Редкостта на подобни дати е основание да не са посочени в горната таблица две християнски години срещу текущата българската година, както е това при византийските години.

Постройката на табл.2-3 носи следните допълнителни обобщения:

- корекционната константа, която отразява привързването на Християнския календар към БЦДГК, е 5505 г. В книгата на Васил Улимски и колектив (У.В. и др - стр. 92,93) се изказва убеденост за съществуването на българска ера, чиято „начална епоха е 5504 г. пр. Хр.” Нещо повече, авторите твърдят, че в руски летописи са датирани събития „по тази ера”. Трябва да е пределно ясно за читателя, че ако той се е доверил на прочита на Именника и дешифрираната в него година на Умор като шеста година от ОКЦ,

българската КК може да бъде само 5505 или да има стойност, която се различава от първата с число кратно на 12. Но не и 5504.

- първата християнска година започва според диаграмата, което е пренесено и в таблицата на календарите, 8 месеца след началото на 5509 г. и продължава 4 м. в 5510 г. от византийското СС. Но първата християнска година е почти цялата в 5506 г. от БСС. Тази констатация е един емпиричен резултат от направените в двете последни таблици пострройки, но напълно съответства на теоретичните изводи на акад. Н. Бонев, които се приемат от българската научна мисъл.

Доказателството, че българската цивилизация е имала като задължителен елемент към своята календарна система и свое оригинално НАЧАЛО НА СВЕТА, я поставя на едно по-високо цивилизационно ниво. Науката трябва да оцени това обстоятелство, а българите да се докоснат с душите си до него.

Историографията е признала на практика две доказателства за естеството на привързване на БЦК с ГрЦК (Индиктиона), а от там и през Цариградската ера с Християнския календар. Това е Чаталарския надпис и надписа от Балша, и свързаната с него приписка на Тудор Доксов. Третото, може би най-солидно доказателство е установената чрез верния прочит на Именника на кановете привръзка между календарните системи, което независимо от неговата очевидност се пренебрегва от доминиращите българската историческа наука учени.

Прочитът на Именника на българските канове, който реално и негласно се основава на постигнатите с "Таблицата на календарите" резултати, доказва коректността на показаното в таблицата привързване на календарите. В този смисъл при проверка на примерите извлечени от историческите паметници, в които "годините" на Телец и Умор от Именника са потвърдени от хрониките, таблицата се оказва точна. По конкретно:

„Годината” на Телец е записана в Именника "сомор", а според Зигеберт канът се е възцарил в 760 г. сл. Хр.(Д.П. - стр.32)

Годината на смъртта на Телец е изчислена според Именника като "дван", а в „Хроника” на Теофан е „първи индикт”(П.П.,Г.В.-стр.91)

„Годината” на Умор е записана в Именника „диллом”, а според П.Добрев (Д.П. стр. 32), „от византийските хроники е известно, че прабългарския кан Умор се е възцарил в трети индикт”.

Източниците на податки от нашата стара история са твърде бедни, поради което ще бъдат анализирани няколкото текста, които са отпечатани в „История на българската държава и право. Извори.”, Том I, С., 1996 г. и като начало датите от Чаталарския надпис. Каменоделците са изчукали „... по български сигор елем, по гръцки индиктион петнадесети”. Това е единствения текст от историческите ни извори, който подсказва, че съществуват различия в двете системи.

Българската историография бележи, че Омуртаг е бил кан на България между 814 и 831 г. сл. Хр. Търсим в посочения по-горе интервал (кол.5) от Таблицата на календарите - табл. 2-3, годината от Християнския календар на евентуалното съвпадение на година „шегор” от БЦК (кол.2) и 14/15-ти индикт от Индиктиона (кол.4). Маркирам цифрата 15 като изхождам от съображението, че преведения като десети от надписа месец „елем”, определя съобразно диаграмата, индиктът да е с единица по-голям от преобладаващия по време за тази текуща българска година 14 индикт. Съответствието е пълно за 821 г. след Хр., 6326 г.по българската ера и година шегор (втора) по БЦДГК. Таблицата е точна!

От СБК, I.c.б.(III) научаваме като косвена подкрепа на горния извод, че годината на подписването на документи между византийците и кан Омуртаг е 6328. Това е една година преди Чаталарската дата. Много приляга надписът да съобщава за потвърждаването от Михаил II Балба (820-829) през 820 г. сл. Хр. на стария 30 годишен договор-сключен от Омуртаг с Лъв V. Логично би било Омуртаг да е разпоредил да ознаменуват важното за държавата му събитие във връзка с нетърпението на новия император да потвърди договора на своя предшественик, непосредствено след като се е изкачил на престола, което се обяснява с вечната заплаха за Византия от север. Също така е правдоподобно да бъде оповестено българското държавно строителство, като израз на сила и богатство, а това е възможно в период на мир със съседите и държавно благополучие. Изводът е, че годината посочена в Чаталарския надпис - по български шегор (2) месец елем (10), а по гръцки индикт 15 е правилно изписана в надписа, като нейната християнска успоредица е 821 г.; съответно от СС по български 6326 г. или по гръцки 6329 г..

Друго интересно разсъждение ни отвежда към надписа от с. Балша, което е второто исторически потвърдено доказателство за естеството на привързаността на БЦК и Индиктиона. Каменоделецът е увековечил годината на покръстването на кан Борис I и неговия народ с: „[покръсти се от Бога владетелят на България] Борис, преименуван Михаил, с дадения му от Бога народ [в] годината 6374. „Текстът между големите скоби е на проф. П.Петров (ПП „История...Извори”).

Проф. В.Златарски (ЗВ) пише: „В известната приписка на черноризец Тудора Доксов от 907 г. датата на покръщането е означена според българската ера 'въ лето етхъ бехти', т.е. през петия (бехти) месец на единадесетата (етхъ - куче) циклова година.” Обаче, П. Добрев доказва, чрез верния прочит на Именника, че петия месец за българите е „вечем”.

Справяме се с Таблицата и установяваме, че год. 6374 от гръцкото СС е наистина година „етх”-11-та, както е посочена в приписката на Тудор Доксов, а по българското летоброене е 6371 г. Потвърдената многократно година 866 на покръстване на българите, ни подсказва, че тя е изчислена с еднакво верен резултат както от 6374 г. с $KK=5508$, така и от 6371 г. като българска година „етх” - единадесета. $(6371:12=530+11/12)$ или от 866 г. $(866-3):12=71+11/12)$.

В статията си под заглавие „Българският календар през Възраждането” от книгата на Й. Вълчев (ВЙ-с.210-218), авторът разглежда редица факти, които ни осведомяват, че БЦК е бил доскоро жив в съзнанието на просветените българи и те са давали доказателства за неговото дискретно използване. Това са символи на животните от БЦК, нанесени върху ръкописи, икони, кръстове, надгробни плочи, къщи и т.н., с които творците са си позволявали да датират значими за тях събития с нашия календар, и да дублират християнските годишни дати. В следващата таблица 2-4, като част и допълнение на табл. 2-3, са изброени всички тези факти, с кратко описание. Поради обстоятелството, че няма посочени дати "по гръцки", съответните колони са изключени. Трудно е да се допусне, че са възможни такъв брой случайни съвпадения.

**Двойно датиране по БЦК и Християнския календар през Възраждането по
Й.Вълчев**

Табл.2-4

№	Г о д и н и			Кратко описание на случая
	От БСС	По БЦК	Христ. кал.	
1	5506	Тох 10	1	Върху главата на Христос от стенопис в черква в Земен „се виши...петел”.
2	7087	Теку 7	1582	Върху лист от съчинение Койчо Граматик се изобразява върху кон. Дата - 7090 г. по ГрСС
3	7107	3	1601	В/у престолен кръст от Врачанската митрополия работен в края (след 21.12) на 1601 г. са изобразени два барса. В/к „Дъга”, 25.09.1987 г. Враца
4	7117	Сомор 1	1612	В/у владишкия жезъл на митрополит Гавраил работен през 1612 г. са изобразени две мишки. ЦИМ-София
5	7267	теку 7	1762	На надгробната плоча на Маринчо Страшния той е на кон. Отбелязана е 1762 г.
6	7342	Тох 10	1836	В/у лист от свое евангелие поп Минчо изписва 1836, а под годината рисува гребен на петел и пише”петель”. Над годината 1836 отбелязва 1837, от което става разбираемо, че е роден м/у 22 и 31 декември.
7	7342	Тох 10	1837	В/у надгробен кръст в ц. „Св.Димитър” в Свищов над името на починалия е написано 1837 и релеф на петел, като е отбелязана 1853 г., под която - рало с два вола.
8	7359	3	1854	На мраморна чешма в гр. Сяр са монтирани два медальона с 1854 г. и по един барс.
9	7362	Дилом 6	1857	През 1857 г. започва строеж на къща в Панагюрище, в чийто двор ще бъде по-късно осветено знамето на Райна Княгиня. Под автографа на строителя Ганчо от Смолско е отбелязано с арабски цифри 1857 и в дясно от надписа е изобразена нагъната змия.
10	7366	Тох 10	1861	Горната къща е на двама братя. Била завършена в година означена с две петлета – „къщата с петлетата”. Тох е четири години след дилом.
11	7368	Дохс 12	1863	На фасадата на къща в Свищов има релеф с портрет и име на собственика, над тях – изображение на глиган, а под тях годината 1867.
12	7372	Дван 4	1867	Свод на поргал на богатска къща в Габрово от 9 камъка. На третия е изобразен заек, а на деветия е издълбано 1863.
13	7373	Верени 5	1868	Завършена е „Рашковата къща” в Банско в 1868 г. В/у фасадата е изобразена двуглава фантастична птица, а под нея 1868.
14	7378	Тох 10	1873	На фасадата на Даскаревата къща в Банско, горе в дясно е изобразена птица като петел, а под нея година 1873.

15	7397	Верени 5	1892	Йордан Вълчев разказва спомен за среща в Осеновлаг с „бай ти Стоян”, който си спомня, че къщата му е построена от дядото на Вълчев през 1892 г. На фасадата Вълчев вижда ламя, но Стоян я нарича змей, според строителя-дядото на Вълчев.
----	------	----------	------	---

Интересно би било да споменем твърденията на Петър Добрев и Йордан Вълчев, че според древна традиция в имената на царете е бивало включвано и наименованието на годината на тяхното възшествие според наименованията на животните от цикловите календари. Установено е съответствие на българския календар и други източни циклови календари. Т.напр. в името на Омуртаг фигурира частичката „таг”, която напомня „кон”, или година 7 от КЦ. Омуртаг се е възцарил през 814 година. Една справка в таблицата на календарите разсейва всякакво съмнение - 6319 год.от българското СС, съответстваща на 814 г. сл. Хр. е година от БЦДГК „теку”, т.е. 7-ма. Изчисленията по известните начини на годината от КЦ както от СС, така и от Р.Хр. дават като остатък година 7 – „теку” (кон). А това свидетелства, че КК равна на 5505 е вярната корекционна константа ($6319-5505=814$), т.е. при кръщаването на Омуртаг българският владетелски двор е работил за именуването на новородените по казания начин.

Ако използваме $КК = 5508$, ще получим остатък 10, т.е. годината на „петела”, а не годината на „коня”.

Също така две податки с близки дати представляват Наръшкия надпис на цар Симеон и информацията от „Хрониката” на Симеон Логотет (ПП „История...Извори”) относно обсадата на Цариград от българските войски под предводителството на Симеон Велики.

Да направим опит да определим Християнската година на обсадата, като изходим от „Хроника” на Симеон Логотет. Цитирам: „През м. септември, индикт втори, българския княз Симеон с всичките си войски дойде при Цариград,....., поиска да му изпратят патриарха Николай..... Този ги отпрати и искаше да види самия цар Роман...”.

От „Историята на света в дати”, изд. „Атлантис”, научаваме годините на властване:

Император Роман	-	920	944 г.
Патр. Николай	-	912	925 г.
Симеон Велики	-	893	927 г.

Според посочените от Симеон Логотет участници в събитията и цитираните им по-горе дати, въпросната обсада на Цариград би следвало да е станала между 920 и 925 г. сл. Хр., поради което следва да потърсим в „Таблицата на календарите” християнската година (кол.5), която попада в този промеждутък от време и която очакваме да съвпадне с индикт 1/2 от кол.4. (Тъй като събитието е станало през м. септември, в „Хрониката” е посочен основателно индикт „втори”).

Християнските години, обозначени и като индикт 1/2, най-близки до горния интервал, са 913 и 928 г. (виж Таблицата на календарите кол.4). Тези две години са извън и твърде далече от интервала 920-925 г. В исторически предопределения промеждутък фигурират индикти от 8/9 до 13/14.

В „История на българите”, под гл. редакция на проф. Георги Бакалов (стр. 257) е посочено, че на 9 септември 923 г цар Симеон се среща с император Роман. От Таблицата разбираме, че това може да е годината от гръцкото СС 643 1/32, която обаче не е индикт 2,

а - 11/12. Този отчет се потвърждава и от интерполирането с посочените в Наръшкия надпис - 6412 г. от гръцкото СС и 7-ми индикт. Окончателно следва да приемем 6431 г. от гръцкото СС, т.е. 923 Хр. година, или индикт 12, като годишна дата на ОБСАДАТА на Константинопол от СИМЕОН ВЕЛИКИ.

Би било логично да допуснем, че хронистът Симеон Логотет е написал заради датата на събитието след 1 септември 12 индикт, който е разчетен погрешно като 2-ри. Проблемът има елементарното си решение когато се знае как точно е изписан индикта в Хрониката на С. Логотет.

Представява интерес да се направи коментар на обявеното по българските медии и известно на познавачите на източните календари, че частично 2005 година е година на Кокошката /Гуй-Ю/ от китайския циклов календар. При БЦДГК това е годината на Петела „Тох”, която е също както в китайския календарен цикъл - 10-та година. Математиката е известна: год. А от българското СС = $KK1 + 2005$ г. или $7510=5505+2005$.

Съгласно първото правило годината от българския календарен цикъл е 10 - "тох" ($7510/12=459+10/12$), както и по второто правило $(2005-3):12=625+10/12$. Следователно Християнската 2005 г. е 7510 год. от българското СС и „Тох” по БЦДГК, което напълно отговаря на показанията на Таблицата на календарите и на данните за китайската година.

Този резултат, ни убеждава в известно подобие на българската и китайската 12 годишна календарна система и в това, че корекционната константа (КК) на китайците е различна от българската $KK=5505$ с число, кратно на 12. Горното се потвърждава перфектно от посоченото на стр.138 от книгата на С. Селешников, (СС) за китайската календарна система, че за начало на цикличната ера, т.е. за първа година на първия цикъл, е приета „годината на мишката”, съответстваща на 2637 г. пр.н.е. И наистина, 5505 и 2637 се различават с число кратно на 12 ($5505 - 2637 = 2868$; $2868:12=239$ без остатък). Нещо повече - първата година от първия цикъл на БЦДГК е също „сомор” - мишка. Двете системи са привързани хармонично!

Установеният тук начин на привързване между БЦДГК, като преносител на традициите на древните източни циклови календари, неговото отражение - ИНДИКТИОНА и появилият се по-късно Християнски календар, свидетелства за някакво особено съответствие на отстоянието на световните начала за различните цивилизации от допълнителни времеве репери, какъвто е Рождество Христово.

Още едно доказателство за направената констатация е споменатия вече Турански календар, който съществува в различни варианти сред народите на Евразия и за който съществуват някои сведения за устройството му, почерпени, според интернет публикации, от писанията на волжско-българския поет Кул-Гали (XIII в.), член на суфийския орден „Ел-Хум” - пазителите на древните предания. Годишите в туранския календар се отчитат в цикли по 12, всяка от които се означава с определено животно. Но особено важно е обстоятелството, че първата година в основния календарен цикъл при Туранския календар е както при Петър Добрев - годината „Сомор”.

Изводът от изложеното е, че привързването на българската, гръцката и християнската календарна система се разчита прецизно от Таблицата на календарите, която отразява една закономерност и като такава може да се ползва надеждно при определяне на действителна годишна дата само въз основа на ориентиран във времето период от най-малко 12 години - или индикта, или от годината по българския календарен цикъл (какъвто беше случая с датирането на обсадата на Константинопол от Симеон Велики), или други варианти на оскъдни данни, както и при преминаването от една

система в друга. Таблицата на календарите е ключ за един от тайниците на българското минало.

НАЧАЛЕН ПЕРИОД ОТ ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ до Аспарух

Приложение 1

О Т И М Е Н И К А	влад.	Авитохол	Ирник	Гостун	Коурт	Безмер	Аспарух
год.дата	VI г. - дилом	VI г.- дилом	XII г.- докс	II г. - шегор	II г.- шегор	V г.-верени	
И М Е С Е Ц	IV м.- твирем	IV м.- твирем	IV м.- твирем	V м.- вечем	V м.-вечем	I м.- алем	
К А	300	150	2	60	3	Безмер I Аспарух I	
ИЗЧИСЛЕНИ СТОЙНОСТИ НА „ГОДИНИТЕ” НА КАНОВЕТЕ	300	150	2;1	60	2;8		
ГОДИНИ ОТ Р.Хр.	165;4	465;4	615;4	617;5	677;5	680;1	

Настоящата схема е изградена чрез натрупване на годините на властване, посочени в Именника на българските канове. Както годините и месеците от периодите на властване, така и годините и месеците от датите на възшествие от Авитохол, са разделени с точка запетая.

С разредени звездички са посочени периодите на съвладетелство на съответния кан. Не са показани годините след Христа според днешния календар, поради липса на основание за това на този етап на постройката.

**КРАЕН ПЕРИОД НА ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ
ОТ УМОР ДО СЕВАР**

Приложение 2

О владетел	Севар	Кормисош	Винех	Телец	Умор		
Т							
год.дата	X г.-тох	II г.-шегор	VII г.-имен шегор	I г.- сомор	VI г.-дилом		
И месец	XII м.-алтом	IV м.-твирем	I м.-алем	XII м.-алтом	II м.-тутом		
М							
Е							
Н							
Н							
И							
К							
А години	15	17	7	3	40 дни		
	I*****I	I*****I	I*****I	I*****I	I*****I		
Изчислени				неизвестен			
стойности на				владетел			
„годините”	15;4	16;9	6;11	2;7	1;7		
					2 месеца		
Дата от							
Авитохол	556;8	571;12	588;9	595;8	598;3	599;10	600;0
Дата от							
Р.Хр.	721;12	737;4	754;1	760;12	763;7	765;2	765;4

Настоящата схема е изградена чрез изваждане на годините на властване, изчислени въз основа на посочените в Именника на българските канове, от пълния му срок от 600 години, който се явява дата от възшествието на Авитохол. Годините и месеците на периодите на властване, както годините и месеците на възшествие на канове са разделени с точка запетая. Периодът отразен в тази схема завършва с последната дата, установена емпирично: Дилом Твирем (година шеста, месец четвърти). Посочени са и датите на възцаряване на канове според Хр. календар, за удобство на читателя.

неговата линия от звездички според хронологията. Датите под линията са по Християнския календар за удобство на читателя. Там са показани и периодите на властване. Датите на възшествие на Аспарух и Севар са базисни ограничители. Анализ на представените варианти е направен в текста на разработката. **Исторически правдив е варианта 2-1.**

СРЕДЕН ПЕРИОД ОТ ИМЕННИКА НА БЪЛГАРСКИТЕ КАНОВЕ от БЕЗМЕР до СЕВАР

Приложение 4

О владетел	БЕЗМЕР	АСПАРУХ	ТЕРВЕЛ	ТВИРЕМ	СЕВАР
Т					
год.дати	II Шегор	V г.-верени	VII г.-теку	IV г.-дван	X г.-тох
И месеци	V м.-вечем	I м.-алем	II м.-читем	VI м.-шехтем	XII м.-алтом
М					
Е					
Н					
Н „години“	3	14	21	7	
И	I * * * * * * * * * I * * * * * * * * * I * * * * * * * * * I * * * * * * * * * I				
К				Общо години на Твирем 28	
Дата от					
Авитохол	512;1	514;9	528;11	550;2	556;8
Дата от					
Р.Хр.	677;5	680;1	694;3	715;6	721;12

Настоящата схема е изградена въз основа на приетия вариант от прил. 3 за разположение на годините на кановите Аспарух, Тервел и Твирем. Както годините и месеците от периодите на властване, така и годините и месеците от датите на възшествие на кановите са разделени с точка и запетая. С разредени звездички са посочени периодите на съвладетелство на Аспарух и Твирем. Показани са датите според съвременния Християнски Календар за удобство на читателя.

Приложенията 1, 2 и 4 представят графично табл. 1-5.

Ключови думи: Авитохол, Аспарух, Тервел, Твирем – Кормесий, именник.

PS молба. Уважаеми читателю, както всеки друг автор, така и аз, бих желал и ще бъда благодарен да получа впечатленията Ви от прочетеното. Това може да се направи на адреса ми diamondsv@abv.bg

Използвани съкращения:

БЦДГК – Български циклов дванадесет годишен календар
 БЦК – Български циклов календар
 ГЦПГК – Гръцки циклов петнадесет годишен календар /индиктион/
 ВЦК – Византийски циклов календар
 КЦ – Календарен цикъл с произволна начална година
 ОКЦ – Основен календарен цикъл с първа година “сомор”
 СС – Сътворение на света

БСС – Българското сътворение на света
 ГСС – Гръцкото сътворение на света
 КК - Корекционна константа
 ЦК – Циклов кръг
 (ДП) – означение на книгата на Добрев Петър включена в списъка на ползваната литература

Приложения:

1. Начален период от Именника на българските канове-до Аспарух
2. Краен период от Именника на българските канове-от Умор до Севар
3. Варианти на възможните години на възшествие на Тервел и Твирем
4. Среден период от Именника на българските канове-от Аспарух до Севар.

Използвана литература:

- (БГ) Бакалов Георги, "История на българите" Том I С., 2003 г.
 (БВ) Бешевлиев Веселин, "Първо - българите" С., 1981 г.
 (ВИ) Вълчев Йордан, "Календар и хронология" изд. "Тангра ТанНакРа" София 1999 г.
 (ГИ) Габеров Иван "Речник на чуждите думи в български" изд. "Е" ЕООД Враца.
 (ДП) Добрев Петър, "Царственик на българското достояние" изд. "Ив.Вазов" 1998 г.
 (З) Зигеберт, "Хронография" ЛИБИ III С., 1965 г.
 (ЗВ) Златарски Васил "История на българската държава" т.1
 (СR) Castleden Rodney, "История на света в дати" София
 (ММ) Москов, М. "Именник на българските канове" С. 1988 г.
 (МП) Мутафчиев Петър, "История на българския народ" С., 1943 г.
 (ПП) Петров Петър, "Хан Аспарух" С., 1994 г.
 (ПП) Петров Петър, "Тервел" С., 1994 г.
 (ПП) Петров Петър, "История на българската държава и право. Извори." Том I С., 1996 г.
 (ПП, ВГ) Петров П., Гюзелев В. "Христоматия по история на България" т. 1 изд. "Наука и изкуство" 1978 г
 (РБ) Райнов Богомил "Антология старобългарски страници" изд. "Български писател" 1968 г.
 (СС) С.И. Селешников "История на календара и хронология" "Наука и изкуство" 1985
 (ТГ) Туртуриков Георги, "Кратък терминологичен речник по история" Ст. Загора 2003 г..
 (УВ и др) В. Умленски и др. "Времето и календарния проблем" изд. "М. Дринов" 2005 г
 (ХП) Хилендарски Паисий, "История славянобългарска" С., 1998 г.